

Informacje
w zakresie adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.
według stanu na 31 grudnia 2016 roku

WSTĘP.....	3
I. CELE I STRATEGIE W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....	5
II. INFORMACJE Z ZAKRESU STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH.....	10
III. INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH.....	11
IV. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	18
V. INFORMACJE Z ZAKRESU WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH.....	20
1.1. RYZYKO KREDYTOWE	20
1.2. RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA	26
1.3. INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANYCH TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO	29
1.4. INFORMACJE Z ZAKRESU STOSOWANIA ZEWNĘTRZNYCH OCEN WIARYGODNOŚCI KREDYTOWEJ NA POTRZEBY METODY STANDARDOWEJ	31
1.5. INFORMACJE DOTYCZĄCE POZYCJI SEKURTYTYZACYJNYCH	33
1.6. RYZYKO RYNKOWE.....	34
1.7. INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI W PAPIERACH KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM.....	35
1.8. RYZYKO OPERACYJNE	36
VI. OCENA ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO.....	38
VII. BUFORY KAPITAŁOWE	40
VIII. INFORMACJE DOTYCZĄCE POLITYKI W ZAKRESIE WYNAGRODZEŃ	42
IX. AKTYWA WOLNE OD OBCIĄŻEŃ	48
X. DŹWIGNIA FINANSOWA	49

WSTĘP

Niniejszy dokument został opracowany w celu realizacji Zasad polityki informacyjnej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w zakresie adekwatności kapitałowej¹ oraz spełnienia wymogów dotyczących ujawniania informacji zawartych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 jak również wypełnienia postanowień Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (dalej „CRD”).

Celem dokumentu jest przedstawienie osobom zewnętrznym, w szczególności klientom Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. (zwanej dalej „Grupą”) oraz uczestnikom rynków finansowych, strategii oraz procesów Grupy w zakresie zarządzania ryzykiem, informacji z zakresu struktury kapitału, narażenia na ryzyko i adekwatności kapitałowej, umożliwiających ocenę stabilności finansowej Grupy. Dokument niniejszy stanowi uzupełnienie informacji zawartej w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku oraz w Sprawozdaniu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2016 roku.

Zgodnie z wymogami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (wraz z późniejszymi zmianami), Bank ogłasza informacje w zakresie adekwatności kapitałowej na podstawie danych skonsolidowanych według stanu na 31 grudnia 2016 roku.

W przypadku, gdy informacje wymagane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 ujawniane są w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, niniejszy dokument zawiera odesłanie do numeru noty objaśniającej do sprawozdania, w której informacje te są zawarte.

Ileokroć w niniejszym dokumencie użyte zostały niżej wymienione pojęcia, należy przez nie rozumieć:

Rozporządzenie nr 575/2013 / CRR - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012,

Rozporządzenie wykonawcze komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013,

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 183/2014 z dnia 20 grudnia 2013 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących określenia sposobu obliczania korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego,

Uchwała w sprawie zarządzania ryzykiem oraz zasad ustalania polityki wynagrodzeń - uchwała nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania

---

¹ Zasady polityki informacyjnej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w zakresie adekwatności kapitałowej ustalone przez Zarząd Banku i zatwierdzone przez Radę Nadzorczą dostępne są na stronie internetowej www.citihandlowy.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”.

kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku (Dz. Urz. KNF z 2011 r. Nr 11, poz. 42),

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji,

Rozporządzenie wykonawcze komisji (UE) nr 2016/200 z dnia 15 lutego 2016 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujawniania informacji na temat wskaźnika dźwigni instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013,

Rozporządzenie wykonawcze komisji (UE) nr 2015/1555 z dnia 28 maja 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących ujawniania informacji na temat przestrzegania przez instytucje wymogu w zakresie bufora antycyklicznego zgodnie z art. 440,

Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym - Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1513).

I. Cele i strategie w zakresie zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem jest spójny w ramach Grupy, obejmującej Bank Handlowy w Warszawie S.A. jako jednostkę dominującą wraz ze swoimi spółkami zależnymi (Dom Maklerski Banku Handlowego S.A., Handlowy Leasing Sp. z o.o.), z wyłączeniem podmiotów specjalnego przeznaczenia, spółek w likwidacji, a także jednostek nie prowadzących bieżącej, statutowej działalności.

Głównym celem w zakresie zarządzania ryzykiem w Grupie jest podejmowanie wyważonego ryzyka przy zachowaniu zasad wspólnej odpowiedzialności, nie rezygnując przy tym z odpowiedzialności indywidualnej. Podejmowanie wyważonego ryzyka oznacza właściwą identyfikację, pomiar i agregację ryzyka oraz ustanawianie limitów przy pełnym zrozumieniu zarówno otoczenia makroekonomicznego, profilu działalności Grupy, wymogu spełnienia norm regulacyjnych, jak i celów strategicznych i biznesowych w ramach dostępnych zasobów kapitału i płynności, maksymalizując zwrot na zaangażowanym kapitale.

Koncepcja zarządzania ryzykiem w oparciu o wspólną odpowiedzialność opiera się na modelu trzech stopni ograniczania ryzyka tj.:

- Jednostkach Biznesowych prowadzących działalność operacyjną, z której wynika podejmowanie ryzyka;
- Jednostkach Ryzyka odpowiedzialnych za ustanawianie standardów zarządzania ryzykiem, definiowanie procesów, wsparcie metodologiczne, akceptację ryzyka, a także pomiar, ograniczanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie podejmowanego ryzyka (włączając Zespół Fundamentalnej Oceny Ryzyka Kredytowego) oraz Jednostkach Monitoringu Zgodności;
- Jednostkach Audytu Wewnętrznego zapewniających niezależną ocenę procesów zarządzania ryzykiem oraz efektywności w zakresie funkcjonujących procesów kontroli wewnętrznej.

Zarządy jednostek podmiotów w Grupie zapewniają funkcjonowanie struktury zarządzania ryzykiem Grupy dostosowaną do profilu ryzyka oraz zapewniają oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od działalności biznesowej, związanej z podejmowaniem ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem realizowane jest na podstawie strategii, polityk i procedur dotyczących podejmowania, monitorowania i ograniczania ryzyka, na które jest lub może być narażona Grupa.

Strategie, polityki i procedury zarządzania ryzykiem podlegają cyklicznym przeglądom w celu zapewnienia zgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzorczymi, regulacjami wewnętrznymi, praktykami biznesowymi i rynkowymi oraz ich adekwatności do skali, charakteru i złożoności prowadzonej przez Grupę działalności.

Strategie i procesy zarządzania ryzykiem, jak również struktura i organizacja jednostek zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz rozwiązania zastosowane przez Grupę w zakresie pomiaru i raportowania tych rodzajów ryzyka przedstawiono szczegółowo w nocie objaśniającej nr 48 „Zarządzanie ryzykiem” do Roczno skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku.

Zapewnienie adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem w Grupie oraz potwierdzenie, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii instytucji odbywa się w ramach corocznego procesu planowania kapitałowego.

Zgodnie z „Zasadami ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.”, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem dokonuje nie rzadziej niż raz w roku, w ramach procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego, oceny adekwatności przyjętych rozwiązań do aktualnej wielkości oraz stopnia złożoności działalności Grupy, w tym do jego profilu oraz strategii. Wnioski z takiego przeglądu są przedkładane do akceptacji Zarządowi.

Zarząd Banku potwierdził, że proces szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz system zarządzania ryzykiem w Grupie jest odpowiedni do charakteru, skali i stopnia złożoności jej działalności.

W ramach corocznego procesu planowania kapitałowego w Grupie określany jest ogólny profil ryzyka Grupy, uwzględniający model biznesowy, założenia w zakresie strategii działalności oraz obecne i oczekiwane otoczenie makroekonomiczne i biznesowe.

Profil ryzyka Grupy obejmuje listę zidentyfikowanych na bazie inherentnej rodzajów ryzyka wraz z opisem wdrożonych mechanizmów kontrolnych, umożliwiających ocenę na bazie rezydualnej.

Proces określania profilu ryzyka Grupy obejmuje w szczególności:

- identyfikację rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy, bazując na doświadczeniu, wiedzy eksperckiej, analizie otoczenia makroekonomicznego, regulacyjnego i pozycji konkurencyjnej Grupy, biorąc pod uwagę profil działalności oraz procedury wewnętrzne;
- dla zidentyfikowanych rodzajów ryzyka: określenie właściciela ryzyka, procesów i kontroli ograniczających to ryzyko oraz dla tych rodzajów ryzyka, dla których jest to możliwe, określenie miar ilościowych;
- określenie przez Zarząd istotnych rodzajów ryzyka dla Grupy na dany rok.

Grupa zarządza wszystkimi rodzajami ryzyka, które identyfikuje w swojej działalności, jednocześnie część z nich uznając za istotne. Dla mierzalnych rodzajów ryzyka uznawanych za istotne, Grupa szacuje i alokuje kapitał. Dla trudno mierzalnych rodzajów ryzyka uznanych za istotne Grupa może podjąć decyzje o utworzeniu buforów kapitałowych.

W 2016 roku w ramach oceny profilu ryzyka, następujące rodzaje ryzyka zostały zidentyfikowane jako istotne:

- Ryzyko kredytowe – ryzyko potencjalnej straty wynikające w szczególności z naruszenia umowy przez klienta lub jego niewypłacalności, oszacowane z uwzględnieniem metod ograniczania ryzyka zastosowanych dla produktu lub danego finansowania, np. udzielonego kredytu,
- Ryzyko kontrahenta - ryzyko potencjalnej straty wynikające ze zmian cen rynkowych występujące, gdy klient nie jest w stanie spełnić swoich zobowiązań wynikających z umowy. Ryzyko to jest częścią ryzyka kredytowego, generowanego na takiej działalności jak m.in. transakcje na instrumentach pochodnych,
- Ryzyko rynkowe w księdze handlowej - ryzyko straty wynikające z potencjalnej zmiany wartości rynkowej ekspozycji, związanej ze zmianą czynników rynkowych. Podstawowymi czynnikami są: stopa procentowa, kurs walutowy, ceny towarów, jak również ich zmienność,
- Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej - ryzyko potencjalnego negatywnego wpływu zmian czynników rynkowych na wynik odsetkowy Grupy i ekonomiczną wartość kapitału,
- Ryzyko płynności - ryzyko niezdolności Grupy do wywiązania się ze zobowiązań w odpowiednim czasie i bez ponoszenia strat finansowych, która wynika z niedopasowania przepływów pieniężnych (luka przepływów), ograniczonej zbywalności aktywów lub zmian na rynku,
- Ryzyko operacyjne - ryzyko poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi; ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności (zdefiniowane poniżej). Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności,
- Ryzyko braku zgodności – ryzyko sankcji prawnych bądź nadzorczych, strat finansowych lub utraty reputacji (wiarygodności dla kontrahentów), na jakie narażona jest Grupa w wyniku niezastosowania się do przepisów prawa, rekomendacji regulatorów, regulacji wewnętrznych Grupy oraz przyjętych przez

Grupę standardów postępowania. Ryzyko braku zgodności może stanowić zagrożenie dla zysków lub kapitałów Grupy z uwagi na istnienie potencjalnego ryzyka poniesienia przez Grupę dodatkowych kosztów wynikających np. z nałożonych kar, poniesionych szkód, unieważnionych kontraktów.

Ryzyka identyfikowane w ramach profilu Grupy jako istotne są podstawą wyznaczenia apetytu na ryzyko dla Grupy oraz dla poszczególnych linii biznesowych. Dzięki temu, wdrażając określoną strategię w ramach modelu biznesowego Grupy, decyzje rozważane są nie tylko pod kątem celów biznesowych określonych w strategii, ale również zwrotu na zaangażowanym kapitale. Wprowadzone całościowe miary poziomu ryzyka oraz zestawy limitów mają na celu zapewnienie, że ryzyko znajduje się w granicach poziomu tolerancji.

Poza ryzykami wyszczególnionymi powyżej, w ramach zarządzania ryzykiem operacyjnym, Grupa zarządza między innymi następującymi rodzajami ryzyka:

- Ryzyko technologiczne i techniczne – ryzyko zakłóceń działalności Banku wskutek zaburzeń pracy systemów tele/informatycznych i informacyjnych;
- Ryzyko outsourcingu – ryzyko operacyjne, związane ze zlecaniem przez Bank podmiotom zewnętrznym określonych czynności, co może skutkować negatywnym wpływem na ciągłość, integralność, stabilność lub jakość działalności prowadzonej przez Bank;
- Ryzyko nadużyć/defraudacji – ryzyko związane ze świadomym działaniem na szkodę Banku przez jego pracowników lub osoby trzecie;
- Ryzyko prania pieniędzy – ryzyko poniesienia strat, w wyniku zamieszania w proceder prania pieniędzy prowadzony przez klientów, pośredników lub pracowników;
- Ryzyko bezpieczeństwa informacji – ryzyko zakłócenia funkcjonowania podmiotu lub strat finansowych w wyniku niedostatecznej ochrony jego zasobów i informacji;
- Ryzyko zdarzeń zewnętrznych (ciągłości działania) – ryzyko braku możliwości prowadzenia działalności przez podmiot lub poniesienia strat w wyniku zdarzeń nadzwyczajnych takich jak trzęsienia ziemi, pożary, powodzie, akty terroryzmu, brak dostępu do siedziby (miejsca prowadzenia działalności) lub mediów;
- Ryzyko podatkowe i rachunkowe – ryzyko negatywnych skutków ekonomicznych z powodu niewłaściwej (nieprawidłowej) ewidencji rachunkowej, sprawozdawczości, błędnego wyznaczania zobowiązań podatkowych lub ich nieterminowej zapłaty;
- Ryzyko produktu – ryzyko związane ze sprzedażą przez podmiot produktu (usług), który: nie spełnia wymagań i potrzeb klientów, nie jest zgodny z prawem i regulacjami, generuje dodatkowe ryzyka (dla podmiotu i jego klientów), nie ma adekwatnego wsparcia pracowników oraz procesów;
- Ryzyko prawne – ryzyko poniesienia strat na skutek niestabilności regulacji prawnych, zmian w orzecznictwie, błędnego ukształtowania stosunków prawnych, jakości dokumentacji formalno-prawnej czy niekorzystnych rozstrzygnięć sądów lub innych organów w sprawach spornych prowadzonych z innymi podmiotami;
- Ryzyko modeli – potencjalna strata, jaką może ponieść Bank w wyniku decyzji, które mogły zasadniczo opierać się na danych uzyskanych przy zastosowaniu modeli wykorzystywanych przez Bank, z powodu błędów w opracowaniu, wdrażaniu lub stosowaniu tych modeli. Ryzyko modeli obejmuje ryzyko strat związanych z utratą reputacji będącej wynikiem błędów w sprawozdaniach finansowych Banku lub innych dokumentach ujawnianych oficjalnie przez Bank powstałych na skutek błędnych danych wyjściowych modelu.
- Ryzyko kadrowe – ryzyko związane z rekrutacją, dostępnością i kwalifikacjami zawodowymi pracowników, ich fluktuacją, zdolnością do adaptacji w środowisku pracy, kulturą pracy, absencją, zmęczeniem, pracą w godzinach nadliczbowych, długotrwałym niewykorzystywaniem urlopu wypoczynkowego, niewłaściwą, niedostosowaną do wielkości i złożoności działalności Banku strukturą

- organizacyjną, powiązaniem personalnymi osób, których zakres obowiązków jest kluczowy z punktu widzenia występującego w banku ryzyka oraz pokrewnymi czynnikami, które mogą skutkować stratami związanymi z czynnikiem ludzkim, uwzględnia również specyfikę i różnorodność uwarunkowań związanych z zarządzaniem zasobami ludzkimi w różnych obszarach działalności;
- Ryzyko koncentracji - zagrożenie wynikające z nadmiernych koncentracji z tytułu ekspozycji wobec poszczególnych klientów, grup powiązanych klientów, klientów działających w tym samym sektorze gospodarki, regionie geograficznym, prowadzących tą samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami, podmiotów należących do grupy kapitałowej banku (zarówno w ujęciu transgranicznym, jak i krajowym), ekspozycji denominowanych w tej samej walucie lub indeksowanych do tej samej waluty, z tytułu stosowanych technik ograniczenia ryzyka kredytowego oraz dużych pośrednich ekspozycji kredytowych, takich jak pojedynczy wystawca zabezpieczenia, charakteryzujących się potencjałem do generowania strat na tyle dużych, by zagrozić kondycji finansowej banku lub zdolności do prowadzenia podstawowej działalności lub doprowadzić do istotnej zmiany Profilu ryzyka Grupy;
  - Ryzyko niewłaściwego postępowania (conduct risk) - ryzyko, że pracownicy Grupy lub pośrednicy za pomocą których Grupa sprzedaje produkty finansowe – umyślnie lub poprzez zaniedbanie – wyrządzą szkodę klientom, integralności rynków finansowych lub integralności Grupy.

Profil ryzyka Grupy, z uwzględnieniem wskaźników ilościowych, obserwowanych trendów oraz poziomu wykorzystania limitów kapitałowych, jest monitorowany w ramach cyklicznych, kwartalnych informacji przekazywanych do Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem, przy Zarządzie Banku oraz do Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej. W 2016 roku miało miejsce 6 posiedzeń Komitetu przy Zarządzie Banku oraz 4 posiedzenia Komitetu przy Radzie Nadzorczej, na których analizowano powyższe elementy.

Profil ryzyka Grupy jest aprobowany przez Zarząd Banku w formie dokumentu „Zarządzanie Kapitałem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.”, a następnie przedstawiany do zatwierdzenia Radzie Nadzorczej w drodze uchwały zgodnie z dokumentem przyjętym za 2016.

Celem Grupy jest utrzymanie obecnej struktury kapitału, tak aby spełnić wymogi wynikające z Pakietu CRR/CRD odnośnie kapitału podstawowego Tier 1. Grupa w ramach realizowanej strategii będzie dalej Grupą adekwatnie skapitalizowaną ze zdywersyfikowanymi źródłami przychodów. Biorąc pod uwagę zaakceptowany poziom Ogólnego Apetytu na Ryzyko, Grupa zamierza utrzymać wartości regulacyjnego współczynnika wypłacalności na poziomie nie niższym niż 13,75%. Na koniec 2016 roku łączny współczynnik kapitałowy wyniósł 17,4%.

Zarząd Banku odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności, opracowanie polityki zgodności, wdrożenie i zapewnienie jej przestrzegania oraz podejmuje środki naprawcze lub dyscyplinujące w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności.

Jednostką organizacyjną, która wspiera swoim działaniem Zarząd Banku, Radę Nadzorczą oraz jednostki organizacyjne Banku jest Departament Monitoringu Zgodności. Monitoring zgodności (Compliance) to całościowe (systemowe) zapewnienie zgodności, a rolą funkcji Compliance jest zapewnienie zgodności (rozumianej jako jeden z celów systemu kontroli wewnętrznej) i zarządzanie ryzykiem braku zgodności. Procesy zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmują: identyfikowanie, ocenę, kontrolę, monitorowanie i testowanie, raportowanie, doradztwo oraz szkolenia z zakresu monitoringu zgodności.

Departament Monitoringu Zgodności dokonuje corocznego przeglądu i oceny procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, w ramach realizacji Roczego Planu Zapewnienia Zgodności i przedkłada stosowne informacje Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku w formie rocznego Sprawozdania z realizacji funkcji monitoringu zgodności oraz zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Handlowym w Warszawie S.A., z uwzględnieniem realizacji zadań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa.

Informacje dotyczące polityki rekrutacji w zakresie wyboru członków organu zarządzającego oraz rzeczywistego stanu ich wiedzy, umiejętności i wiedzy specjalistycznej

W odniesieniu do polityki i praktyk w zakresie wyboru członków organu zarządzającego oraz rzeczywistego stanu ich wiedzy, umiejętności i wiedzy specjalistycznej, w Banku funkcjonuje Polityka oceny kwalifikacji członków zarządu oraz osób pełniących kluczowe funkcje w Banku Handlowym w Warszawie S.A. oraz ustalony tryb postępowania dla wyboru członków organu zarządzającego, którzy dają rękojmię należytego wykonywania powierzonych im obowiązków (w sposób ostrożny i stabilny) i posiadają kompetencje (rozumiane jako wykształcenie i doświadczenie) do prowadzenia spraw instytucji nadzorowanej, wynikające z:

- 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
- 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),
- 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonej funkcji.

Rada Nadzorcza identyfikuje i dobiera wykwalifikowanych i doświadczonych kandydatów na członków Zarządu. Przy ocenie kandydatów brane są pod uwagę doświadczenie kandydatów z uwzględnieniem:

- (a) charakteru, skali i stopnia złożoności działalności Banku oraz
- (b) obowiązków związanych z danym stanowiskiem.

Kandydaci na członków organu zarządzającego powinni w każdym przypadku cieszyć się nieposzlakowaną reputacją, ich dotychczasowa działalność powinna być przejrzysta i zgodna z prawem, a przebieg i wyniki dotychczasowej pracy zawodowej powinny być związane z pracą w instytucjach finansowych.

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków i w jego skład wchodzi: Prezes Zarządu Banku, Wiceprezesi Zarządu Banku oraz inni członkowie Zarządu, przy czym co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim.

Członkowie Zarządu Banku są powoływani przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji trzech lat, na wniosek Prezesa Zarządu.

We wniosku wskazywane są w szczególności informacje dotyczące:

- obszaru działalności za jaki Członek Zarządu będzie odpowiedzialny,
- doświadczenie zawodowe wraz z opisaniem dotychczasowej ścieżki zawodowej oraz wykonywanych funkcji, obowiązków i osiągnięć,
- wykształcenia,
- wstępnej oceny kandydata oraz rekomendację co do wyboru kandydata.

Rada Nadzorcza składa się z pięciu do dwunastu członków powołanych przez Walne Zgromadzenie. Każdy z członków Rady Nadzorczej powoływany jest na trzyletnią kadencję. Co najmniej połowa członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczący, powinna legitymować się obywatelstwem polskim.

Członkowie Rady Nadzorczej Banku wybierani są spośród listy kandydatów przedstawianych przez akcjonariuszy reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.

Liczba stanowisk dyrektorskich zajmowanych przez członków organu zarządzającego, rozumianych, jako liczba członków zarządu: 7.

II. Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych

Informacje z zakresu stosowania norm ostrożnościowych dotyczą Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”).

W skład Grupy wchodzi Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Bank”), jako jednostka dominująca, oraz następujące jednostki zależne: Dom Maklerski Banku Handlowego S.A., Handlowy Leasing Sp. z o.o., Handlowy Investments S.A., PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji, Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

Następujące jednostki są w pełni konsolidowane:

- Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”),
- Handlowy Leasing Sp. z o.o.,
- Handlowy Investments S.A.,
- PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji.

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. z siedzibą w Warszawie zajmuje się działalnością maklerską Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. Bank jest 100% akcjonariuszem Spółki.

Poprzez Spółkę Handlowy Leasing Sp. z o.o., w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., prowadzona jest obsługa portfela leasingowego ukształtowanego do dnia 30 kwietnia 2013 r. Po tej dacie Handlowy Leasing - w związku z ograniczeniem prowadzonej działalności wyłącznie do realizacji umów leasingowych zawartych do 30 kwietnia 2013 r. - nie zawierał nowych kontraktów, kontynuując obsługę umów istniejących z zachowaniem jakości świadczonych usług oraz efektywności ekonomicznej prowadzonej działalności.

Produkt leasingowy pozostał w ofercie Banku i jest oferowany w ramach tzw. "otwartej architektury", tj. współpracy z Europejskim Funduszem Leasingowym S.A. i CorpoFlotą Sp. z o.o.

Handlowy Investments S.A. z siedzibą w Luksemburgu należy do grupy celowych spółek inwestycyjnych, poprzez które Bank i jego Grupa Kapitałowa prowadzi operacje kapitałowe. Bank jest 100% akcjonariuszem Spółki. Działalność Spółki finansowana jest poprzez zwrotne dopłaty do kapitału oraz z wypracowanych wyników finansowych spółki. W związku z zamiarem ograniczenia tej działalności przewiduje się, iż spółki inwestycyjne, w tym m.in. Handlowy Investments S.A. będą podlegały sukcesywnemu zbywaniu lub likwidacji. Według stanu na 31 grudnia 2016 roku Handlowy Investments S.A. posiadał portfel obejmujący udziały w Pol-Mot Holding S.A.

PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w Warszawie to spółka ze 100% udziałem Banku, wchodząca w skład portfela do zbycia².

W Grupie nie występują spółki objęte konsolidacją metodą proporcjonalną.

Handlowy Inwestycje Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie jest jednostką wycenianą metodą praw własności. Jest to spółka inwestycyjna (celowa), poprzez którą Bank prowadzi operacje kapitałowe. Obecnie w portfelu Handlowy Inwestycje Sp. z o.o. znajdują się udziały Handlowy Leasing Sp. z o.o. Działalność spółki finansowana jest poprzez zwrotne dopłaty do jej kapitału oraz z wyników finansowych osiągniętych przez spółkę. Handlowy Inwestycje Sp. z o.o. należy obecnie do portfela spółek strategicznych.

Grupa nie posiada podmiotów, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych oraz nie posiada podmiotów zależnych nie objętych konsolidacją, dla których występuje niedobór kapitału.

---

² Zgodnie z informacjami zawartymi w pkt. IV.1.7 niniejszego rozdziału, zaangażowania kapitałowe Grupy Banku Handlowego w Warszawie S.A. podzielone są na portfele zaangażowań strategicznych i zaangażowań do zbycia.

Wszelkie transakcje wewnątrz Grupy, w tym spłata wzajemnych zobowiązań oraz przekazanie funduszy, odbywają się z zachowaniem przepisów prawa obowiązujących spółki, w tym w szczególności z zachowaniem zasad Kodeksu spółek handlowych oraz postanowień statutu.

W Grupie nie występują obecnie oraz zgodnie z najlepszą wiedzą nie przewiduje się wystąpienia istotnych przeszkód natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazywaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi.

Zakres konsolidacji Grupy określony zgodnie z regulacjami ostrożnościowymi (Rozporządzenie nr 575/2013), jest tożsamy z zakresem konsolidacji dokonywanej na potrzeby sporządzenia sprawozdania finansowego.

III. Informacje dotyczące funduszy własnych

Informacje na temat poszczególnych składników kapitałów własnych Grupy przedstawione są szczegółowo w nocie nr 35 „Kapitały” skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku.

Poniżej zostały przedstawione informacje dotyczące struktury funduszy własnych Grupy (Tabela nr 1), uzgodnienia funduszy własnych Grupy do kapitałów własnych Grupy (Tabela nr 2); informacje o elementach składowych funduszy własnych w okresie przejściowym (Tabela nr 3) oraz szczegółowy opis głównych cech instrumentów kapitałowych (Tabela nr 4)

Tabela nr 1: Struktura funduszy własnych Grupy

Nr identyfikacyjny	Pozycja	Wartość w tys. zł
1	<u>FUNDUSZE WŁASNE</u>	4 796 869
1.1	KAPITAŁ TIER I	4 796 869
1.1.1	KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I	4 796 869
1.1.1.1	Instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	3 008 172
1.1.1.1.1	Oплаcone instrumenty kapitałowe	522 638
1.1.1.1.3	Ażio	2 485 534
1.1.1.2	Zyski zatrzymane	-7 051
1.1.1.2.1	Zyski zatrzymane w poprzednich latach	-7 051
1.1.1.2.2.1	Zysk lub strata możliwe do przypisania właścicielom jednostki dominującej	601 580
1.1.1.2.2.2	(-) Część nieuznanego zysku z bieżącego okresu lub nieuznanego zysku rocznego	-601 580
1.1.1.3	Skumulowane inne całkowite dochody	-214 906
1.1.1.4	Kapitał rezerwowy	2 873 657
1.1.1.5	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	529 000
1.1.1.9	Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	-24 286
1.1.1.9.5	(-) Korekty wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	-24 286
1.1.1.10	(-) Wartość firmy	-1 245 976
1.1.1.10.1	(-) Wartość firmy rozliczana jako aktywa niematerialne i prawne	-1 245 976
1.1.1.11	(-) Inne wartości niematerialne i prawne	-104 885
1.1.1.11.1	(-) Kwota brutto innych wartości niematerialnych i prawnych	-104 885
1.1.1.26	Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-3 678
1.1.1.28	Elementy kapitału podstawowego Tier I lub odliczenia od kapitału podstawowego Tier I – inne	-13 178
1.1.2	KAPITAŁ DODATKOWY TIER I	0
1.2	KAPITAŁ TIER II	0

Tabela nr 2: Uzgodnienie funduszy własnych Grupy do kapitałów własnych Grupy

Uzgodnienie funduszy własnych do kapitałów własnych	Wartość w tys. zł
Kapitał zakładowy	522 638
Kapitał zapasowy	3 003 082
Kapitał z aktualizacji wyceny	-214 843
Pozostałe kapitały rezerwowe	2 885 045
Zyski zatrzymane	594 529
Kapitał własny razem	6 790 451
Wartość firmy i inne wartości niematerialne i prawne	-1 350 861
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych - korekty wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	-24 286
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-16 856
Zysk netto	-601 580
Pomniejszenia razem	-1 993 583
Fundusze własne razem	4 796 869

Tabela nr 3: Fundusze własne Grupy w okresie przejściowym

Fundusze własne w okresie przejściowym (w tys. zł)		(A) Kwota w dniu ujawnienia	(C) Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia nr 575/2013 lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu nr 575/2013	(B) Referencje do artykułu Rozporządzenia nr 575/2013
Kapitał podstawowy Tier 1: instrumenty i kapitały rezerwowe				
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne	3 008 172	-	art. 26 ust. 1, art. 27, 28 i 29, wykaz EUNB, o którym mowa w art. 26 ust. 3
	w tym: seria A	260 000	-	wykaz EUNB, o którym mowa w art. 26 ust. 3
	w tym: seria B	112 000	-	wykaz EUNB, o którym mowa w art. 26 ust. 3
	w tym: seria C	150 638	-	wykaz EUNB, o którym mowa w art. 26 ust. 3
2	Zyski zatrzymane	-7 051	-	art. 26 ust. 1 lit. c)
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	2 658 750	-	art. 26 ust. 1
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	529 000	-	art. 26 ust. 1 lit. f)
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	6 188 672	-	
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-24 286	-	art. 34, 105
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej] (kwota ujemna)	-1 350 861	-	art. 36 ust. 1 lit. b), art. 37, 472 ust. 4
26	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału podstawowego Tier 1 pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR.	-3 678	-	
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468;	-3 678	-	
	w tym: 40% filtr dla niezrealizowanej zysku z tytułu instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	-2 802	-	art. 468
	w tym: 40% filtr dla niezrealizowanej zysku z tytułu instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży	-876	-	art. 468
26b	Kwota, którą należy odjąć od lub dodać do kwoty kapitału podstawowego Tier I w odniesieniu do dodatkowych (litrów i odliczeń wymaganych przed przyjęciem CRR	-13 178	-	art. 480
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier 1	-1 392 003	-	
29	Kapitał podstawowy Tier 1	4 796 869	-	
Kapitał dodatkowy Tier 1: instrumenty				

Informacje w zakresie adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
według stanu na 31 grudnia 2016 roku

36	Kapitał dodatkowy Tier 1 przed korektami regulacyjnymi	-	-	
Kapitał dodatkowy Tier 1: korekty regulacyjne				
43	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale dodatkowym Tier 1	-	-	
44	Kapitał dodatkowy Tier 1	-	-	
45	Kapitał Tier 1 (kapitał Tier 1 = kapitał podstawowy Tier 1 + kapitał dodatkowy Tier 1)	4 796 869	-	
Kapitał Tier II: instrumenty i rezerwy				
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	-	-	
Kapitał Tier II: korekty regulacyjne				
57	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	-	-	
58	Kapitał Tier II	-	-	
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier 1 + kapitał Tier II)	4 796 869	-	
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	27 499 025	-	
Współczynniki i bufor kapitałowe				
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,4%	-	art. 92 ust. 2 lit. a), art. 465
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,4%	-	art. 92 ust. 2 lit. b), art. 465
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,4%	-	art. 92 ust. 2 lit. c)
Kwoty poniżej progów odliczeń (przed wazeniem ryzyka)				
72	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich)	20 395	-	art. 36 ust. 1 lit. h), art. 45, 46, art. 472 ust. 10, art. 56 lit. c), art. 59, 60, art. 475 ust. 4, art. 66 lit. c), art. 69, 70, art. 477 ust. 4
73	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	10 471	-	art. 36 ust. 1 lit. i), art. 45, 48, art. 470, 472 ust. 11
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10 %, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3)	198 382	-	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, 48, art. 470, 472 ust. 5

Grupa nie dokonała odliczeń od funduszy własnych w zakresie znacznych inwestycji w podmioty sektora finansowego i aktywów z tytułu podatku odroczonego.

Tabela nr 4: Główne cechy instrumentów kapitałowych przedstawia poniższa tabela:

Seria/emisja	A	B	B	B	B	B	C
1 Emitent	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Bank Handlowy w Warszawie S.A.
2 Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku niepublicznym)	ISIN: PLBH00000012	ISIN: PLBH00000012	ISIN: PLBH00000012	ISIN: PLBH00000012	ISIN: PLBH00000012	ISIN: PLBH00000012	ISIN: PLBH00000012
3 Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym							
4 Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I
5 Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I	Kapitał podstawowy Tier I
6 Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-)skonsolidowanym/na poziomie jednostkowym oraz (sub-)skonsolidowanym	Jednostkowy / Skonsolidowany	Jednostkowy / Skonsolidowany	Jednostkowy / Skonsolidowany	Jednostkowy / Skonsolidowany	Jednostkowy / Skonsolidowany	Jednostkowy / Skonsolidowany	Jednostkowy / Skonsolidowany
7 Rodzaj instrumentu (rodzaje określone przez każdy system prawny)	Akcje zwykłe na okaziciela	Akcje zwykłe na okaziciela	Akcje zwykłe na okaziciela	Akcje zwykłe na okaziciela	Akcje zwykłe na okaziciela	Akcje zwykłe na okaziciela	Akcje zwykłe na okaziciela
8 Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w min, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	260 000 000 zł	4 480 000 zł	6 230 000 zł	8 960 000 zł	70 594 000 zł	21 736 000 zł	150 638 000 zł
9 Wartość nominalna instrumentu	4 zł	4 zł	4 zł	4 zł	4 zł	4 zł	4 zł
9a Cena emisyjna							
9b Cena wykupu	-	-	-	-	-	-	-
10 Klasyfikacja księgowa	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny
11 Pierwotna data emisji	27.03.1997 r.	27.10.1998 r.	25.06.1999 r.	16.11.1999 r.	24.05.2002 r.	16.06.2003 r.	28.02.2001 r.
12 Wieczyste czy terminowe	Wieczysty	Wieczysty	Wieczysty	Wieczysty	Wieczysty	Wieczysty	Wieczysty
13 Pierwotny termin zapadalności	Brak termin zapadalności	Brak termin zapadalności	Brak termin zapadalności	Brak termin zapadalności	Brak termin zapadalności	Brak termin zapadalności	Brak termin zapadalności
14 Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
15 Termin wykupu opcjonalnego, terminy wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	-	-	-	-	-	-	-
16 Kolejne terminy wykupu, jeżeli dotyczy	-	-	-	-	-	-	-

Informacje w zakresie adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
według stanu na 31 grudnia 2016 roku

Kupony / dywidendy							
17 Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna	Stopa zmienna
18 Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	-	-	-	-	-	-	-
19 Istnienie zapisanych praw do niewypłacenia dywidendy	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
20a W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem terminu)	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe
20b W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem kwoty)	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe	W pełni uznaniowe
21 Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
22 Niekumulowane czy skumulowane	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny	Niekumulacyjny
23 Zamienne czy niezamienne	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny	Niezamienny
24 Jeżeli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące zamianę	-	-	-	-	-	-	-
25 Jeżeli zamienne, w pełni czy częściowo	-	-	-	-	-	-	-
26 Jeżeli zamienne, wskaźnik konwersji	-	-	-	-	-	-	-
27 Jeżeli zamienne, zamiana obowiązkowa czy opcjonalna	-	-	-	-	-	-	-
28 Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	-	-	-	-	-	-	-
29 Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	-	-	-	-	-	-	-
30 Odpisy obniżające wartość	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
31 W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	-	-	-	-	-	-	-
32 W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	-	-	-	-	-	-	-
33 W przypadku odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
34 W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	-	-	-	-	-	-	-
35 Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego w odniesieniu do danego instrumentu)	-	-	-	-	-	-	-
36 Niezgodne cechy przejściowe	-	-	-	-	-	-	-
37 Jeżeli tak, należy określić niezgodne cechy	-	-	-	-	-	-	-

IV. Adekwatność kapitałowa

Wymogi kapitałowe w zakresie funduszy własnych Grupy są wyliczane zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013.

Poniżej prezentujemy kwoty wymogów kapitałowych w zakresie funduszy własnych:

Tabela nr 5: Regulacyjne wymogi kapitałowe w zakresie funduszy własnych:

Wymogi kapitałowe:	Wartość wymogu w tys. zł
Ryzyko kredytowe	1 687 217
Ryzyko kredytowe kontrahenta	65 908
Ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej	63 927
Ryzyka rozmycia	0
Ryzyka dostaw z późniejszym terminem rozliczenia	0
Ryzyko rozliczenia/dostawy w portfelu handlowym	0
Ryzyko w odniesieniu do rynkowych instrumentów dłużnych:	62 913
Ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	8
Ryzyka ogólnego stóp procentowych	62 905
Ryzyko związane z inwestowaniem w akcje	90
Ryzyko cen towarów	0
Ryzyko walutowe	11 355
Ryzyko operacyjne	306 721
Ryzyko z tytułu dużych ekspozycji w portfelu handlowym	1 792
Całkowity wymóg kapitałowy	2 199 922
Fundusze własne / Kapitał Tier I / Kapitał podstawowy Tier I	4 796 869
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	17,4%
Współczynnik kapitału Tier I	17,4%
Łączny współczynnik kapitałowy	17,4%

Tabela nr 6: Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta w podziale na poszczególne klasy ekspozycji:

Klasa ekspozycji	Wymogi kapitałowe w tys. zł
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	1 927
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	741
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1 246
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0
Ekspozycje wobec instytucji	51 879
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	1 055 463
Ekspozycje detaliczne	311 892
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	156 362
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	13 921
Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	170
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0
Pozycje stanowiące ekspozycje sekurytyzacyjne	75 986
Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0
Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	0
Ekspozycje kapitałowe	3 808
Inne pozycje	79 730
Razem	1 753 125

V. Informacje z zakresu wymogów kapitałowych

1.1. Ryzyko kredytowe

Stosowane w rachunkowości definicje pozycji przeterminowanych i o utraconej wartości

Z pojawieniem się utraty wartości ekspozycji kredytowej mamy do czynienia, jeśli wystąpił obiektywny dowód utraty wartości, czyli wartość ekspozycji przewyższa wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych. Ocena czy nastąpiła utrata wartości jest następstwem zidentyfikowania następujących przesłanek utraty wartości:

- pojawienie się istotnych trudności finansowych dłużnika,
- niedotrzymywanie warunków umowy, np. opóźnienia w spłacie rat kapitałowych lub odsetkowych,
- pojawienie się przyczyn ekonomicznych lub prawnych związanych z trudnościami finansowymi kredytobiorcy wraz z wyrażeniem zgody przez Bank na warunki finansowe wobec kredytobiorcy, których kredytodawca nie brałby pod uwagę w innym przypadku,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości klienta lub uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego,
- krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która może mieć związek z niespłaceniem ekspozycji,
- opóźnienie w spłacie,
- znaczące pogorszenie oceny ratingowej klienta,
- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta,
- obniżenie ratingu kontrahenta przez uznaną i akceptowaną przez Bank zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej

oraz inne zdarzenia, które mogą mieć negatywny wpływ na możliwe do oceny przyszłe przepływy gotówkowe z tytułu ekspozycji kredytowej. Podczas oceny utraty wartości nie bierze się pod uwagę strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń, niezależnie od stopnia ich prawdopodobieństwa oraz zdarzeń powodujących utratę wartości, jeśli wystąpiły przed początkowym ujęciem ekspozycji w księgach Banku.

Zaangażowania klientów, dla których wystąpił obiektywny dowód utraty wartości są traktowane jako zaangażowania charakteryzujące się utratą wartości.

Zaangażowania klientów charakteryzujące się utratą wartości, na potrzeby wyznaczania kapitału regulacyjnego z tytułu ryzyka kredytowego klasyfikowane są do klasy ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania. Wszystkie ekspozycje zaklasyfikowane do tej klasy charakteryzują się utratą wartości.

Opis strategii przyjętych w celu określenia korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego

Szczegółowe informacje na temat zarządzania ekspozycjami z rozpoznaną utratą wartości przedstawione zostały w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku w nocie objaśniającej nr 48 „Zarządzanie ryzykiem”, w sekcji „Ryzyko kredytowe”.

Klienci z rozpoznaną utratą wartości.

Straty z tytułu utraty wartości / rezerwy dla ekspozycji kredytowej są rozpoznawane i wyliczane w zależności od podejścia do zarządzania danym klientem:

- ekspozycje indywidualnie znaczące: na podstawie bieżącej wartości projektowanych przepływów pieniężnych (dyskontowanych z zastosowaniem odpowiedniej efektywnej stopy procentowej), jeśli jest ona niższa od wartości księgowej brutto,
- ekspozycje nieznaczące indywidualnie: na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Klienci bez rozpoznanej utraty wartości.

Wartość rezerwy jest wyznaczana na podstawie parametru normy strat, który jest kombinacją prawdopodobieństwa niewypłacalności oraz straty w momencie niewykonania zobowiązania. Ekspozycje zgrupowane do tych parametrów są jednorodne ze względu na ocenę i charakterystykę ryzyka.

Informacje na temat wartości ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości oraz salda rezerw znajdują się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku w nocy objaśniającej nr 48 „Zarządzanie ryzykiem”, w sekcji „Ryzyko kredytowe” w tabeli „Struktura portfela zaangażowań wobec klientów z punktu widzenia ryzyka kredytowego”.

Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości znajdują się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w notach objaśniających nr 18 „Należności od banków” oraz nr 24 „Należności od klientów”, w częściach dotyczących zmian stanu utraty wartości należności.

Poniższe tabele przedstawiają informacje na temat ekspozycji Grupy w podziale według klas ekspozycji (Tabela nr 7), rozkładu geograficznego (Tabela nr 8), typu kontrahenta (Tabela nr 9) oraz w podziale według rezydualnych terminów zapadalności (Tabela nr 10).

Tabele te przedstawiają strukturę całkowitej kwoty ekspozycji z tytułu ryzyka kredytowego oraz ryzyka kredytowego kontrahenta. W zakresie ekspozycji z tytułu ryzyka kredytowego w tabeli zaprezentowane zostały informacje dotyczące wszystkich ekspozycji Grupy, tj. poszczególnych pozycji aktywów Grupy. W zakresie ekspozycji z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta zaprezentowane zostały ekspozycje w odniesieniu do ryzyka kontrahenta, zgodnie z definicją Rozporządzenia nr 575/2013, co szerzej zostało opisane w rozdziale 1.2. Informacje z zakresu ryzyka kredytowego kontrahenta.

Tabela nr 7: Całkowita kwota ekspozycji po rozliczeniu równoważących się transakcji i bez uwzględnienia skutków ograniczenia ryzyka kredytowego, a także średnia kwota ekspozycji w danym okresie z podziałem na różne kategorie ekspozycji

Klasa ekspozycji	Ekspozycje netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw w tys. zł*	Średnia kwota ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw w tys. zł **
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	19 291 632	19 329 717
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	51 911	492 764
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	36 914	79 366
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	2	15 067
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	3 033 691	3 315 284
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	20 180 277	21 352 548
Ekspozycje detaliczne	11 301 665	11 021 342
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	2 809 942	2 677 599
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	161 377	170 199
Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	1 420	1 719
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0
Pozycje stanowiące ekspozycje sekurytyzacyjne	1 199 611	700 055
Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0
Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	0	0
Ekspozycje kapitałowe	31 892	41 681
Inne pozycje***	2 430 677	2 563 988
Razem	60 531 007	61 761 329

* W tym z tytułu zobowiązań warunkowych 16.881.951 tys. zł.

** Średnia arytmetyczna liczona na stanach kwartalnych w 2016 roku.

*** W tym z tytułu Aktywów wynikających z wyceny transakcji pozabilansowych, Wartości niematerialnych, Rzeczowych aktywów trwałych, Środków pieniężnych w kasie, Aktywów z tytułu podatku dochodowego.

Powyższa tabela obejmuje zarówno ekspozycje z tytułu ryzyka kredytowego, jak i ryzyka kredytowego kontrahenta.

Tabela nr 8: Rozkład geograficzny ekspozycji w podziale na obszary ważne pod względem istotnych kategorii ekspozycji wraz z dodatkowymi szczegółowymi podziałami w stosownych przypadkach

Kraj	Ekspozycje netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw w tys. zł*
Belgia	5 005
Francja	5 150
Holandia	304 929
Indie	37 760
Irlandia	202 358
Kanada	8 037
Luksemburg	200 894
Niemcy	106 677
Norwegia	162 231
Peru	1 861
Polska	55 969 455
Rumunia	62 647
Stany Zjednoczone	1 626 246
Szwajcaria	63 155
Szwecja	46 424
Węgry	20 948
Wielka Brytania	1 705 018
Pozostałe	2 213
Razem	60 531 007

Tabela nr 9: Strukturę ekspozycji bilansowej i udzielonych zobowiązań pozabilansowych w podziale według typu kontrahenta, w rozbiciu na klasy ekspozycji przedstawia poniższa tabela:

Typ Kontrahenta	Klasa ekspozycji	Wartość netto w tys. zł
Banki	Ekspozycje wobec instytucji	3 033 691
Sektor budżetowy	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	19 291 632
	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	51 911
	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	36 914
Przedsiębiorstwa	Ekspozycje detaliczne	1 155 846
	w tym wobec MŚP	131 816
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	20 380 727
	w tym wobec MŚP	2 627 958
	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	1 537 207
	w tym wobec MŚP	727 106
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	66 485
	w tym wobec MŚP	22 177
	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	1 420
Osoby fizyczne	Ekspozycje detaliczne	11 144 980
	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	1 272 736
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	94 892
Pozostałe aktywa	Ekspozycje kapitałowe	31 892
	Inne pozycje	2 430 672
Razem		60 531 007

Tabela nr 10: Zestawienie rezydualnych terminów zapadalności dla wszystkich ekspozycji

Klasa ekspozycji	<= 1 miesiąc	> 1 miesiąca <= 3 miesięcy	> 3 miesięcy <= 6 miesięcy	> 6 miesięcy <= 1 roku	> 1 roku <= 2 lat	> 2 lat <= 5 lat	> 5 lat	Bez określonego terminu	Razem
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	2 524 725	0	0	252	2 762 253	12 368 609	1 635 793	0	19 291 632
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	999	77	8 415	339	6 475	25 506	10 099	1	51 911
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	4	3 008	0	3 176	13 716	17 009	0	0	36 914
Ekspozycje wobec instytucji	738 780	247 401	22 463	1 473 161	126 813	127 111	170 573	127 390	3 033 691
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	8 409 084	1 704 504	1 341 098	2 144 510	1 278 247	3 745 132	1 542 261	15 439	20 180 277
Ekspozycje detaliczne	7 775 687	22 992	42 068	113 104	160 552	2 207 404	954 994	24 864	11 301 665
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	453 965	117 842	72 990	71 310	164 577	307 934	1 621 325	0	2 809 942
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	102 579	5 365	1 678	2 838	10 199	31 964	6 755	0	161 377
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	1 420	1 420
Pozycje stanowiące ekspozycje sekurytyzacyjne	0	0	0	0	0	1 199 611	0	0	1 199 611
Ekspozycje kapitałowe	0	0	0	0	0	0	0	31 892	31 892
Inne pozycje	0	0	0	0	0	0	0	2 430 672	2 430 672
Razem	20 005 827	2 101 188	1 488 712	3 808 690	4 522 832	20 030 279	5 941 799	2 631 678	60 531 007

1.2. Ryzyko kredytowe kontrahenta

Ryzyko kontrahenta powstaje w wyniku zawierania transakcji terminowych i pochodnych oraz transakcji na rynkach kapitałowych. Dla celów zarządzania ryzykiem Grupa definiuje ryzyko kontrahenta jako ryzyko przedrozbiczeniowe i ryzyko rozliczeniowe.

Ryzyko przedrozbiczeniowe określane jest miarą PSE (Pre-Settlement Exposure – Zaangażowanie Przedrozbiczeniowe, „PSE”) odzwierciedlającą przyszłą potencjalną ekspozycję danego kontrahenta. PSE odzwierciedla maksymalne oczekiwane zaangażowanie kontrahenta w trakcie trwania transakcji (lub portfela transakcji) przy określonym poziomie ufności. Rozkład wartości rynkowej (mark-to-market) oraz wartość PSE uzależniona jest od rozkładów czynników rynkowych decydujących o wartości poszczególnych transakcji w portfelu klienta. Przy braku wystarczającej ilości danych dla symulacji wartości portfela transakcji stosowane są bardziej uproszczone metody, podobnie jak w przypadku pomiaru zaangażowania dla celów rachunku kapitałowego.

Ekspozycja na ryzyko przedrozbiczeniowe jest zarządzana i ograniczana poprzez stosowanie depozytów wstępnych i zmiennych oraz zawieraniu transakcji poprzez izby rozliczeniowe. Ponadto ekspozycja z tytułu ryzyka przedrozbiczeniowego podlega ciągłemu monitoringowi i jest także limitowana na poziomie zagregowanym w podziale na poszczególne grupy produktów.

Ryzyko rozliczeniowe powstaje, kiedy Grupa jako strona transakcji wymienia płatności pieniężne z kontrahentem w dacie waluty i nie jest w stanie sprawdzić czy wpłynęła zapłata kontrahenta lub czy kontrahent zrealizował swoją stronę transakcji. Wielkość ekspozycji jest określana w tym przypadku przez nominalną wartość transakcji.

Opis metodologii stosowanej do przypisania kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych do ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka kontrahenta jest obliczany jako 8% sumy kwot ekspozycji ważonych ryzykiem w portfelu handlowym Grupy, przy czym kapitał wewnętrzny dla następujących ekspozycji: wobec instytucji, przedsiębiorców, jednostek samorządu terytorialnego, władz lokalnych, organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej, został wyznaczony zgodnie z metodą zaawansowaną oparta o ratingi wewnętrzne. Dla ekspozycji innych niż wymienione powyżej kapitał wewnętrzny został oszacowany zgodnie z metodą standardową określona w Rozporządzeniu nr 575/2013. Grupa prognozuje również poziom ekspozycji z tytułu ryzyka kontrahenta w scenariuszu skrajnym.

Ponadto Grupa zarządza ryzykiem kontrahenta poprzez ustalanie odpowiednich limitów (przedrozbiczeniowych i rozliczeniowych) w ramach procesu kredytowego.

Limity przedrozbiczeniowe kontrahenta określają między innymi okresy trwania transakcji oraz dopuszczalne rodzaje transakcji. Uzależnione są one od oceny zdolności kredytowej klienta oraz jego sytuacji finansowej, jak również od poziomu wiedzy i doświadczenia kredytobiorcy w zakresie produktów terminowych i pochodnych, prognozowanej przez kredytobiorcę pozycji walutowej lub innej pozycji wymagającej zabezpieczenia i związanych z tym potrzeb produktowych oraz od poziomu transakcji terminowych i pochodnych już zawartych z innymi bankami.

Poziom możliwego do zatwierdzenia limitu rozliczeniowego uzależniony jest od ratingu ryzyka klienta. Rozliczenia transakcji dokonywane są w głównej mierze na zasadzie dostawy przy zapłacie (ang. DVP - delivery versus payment), w ramach której ryzyko rozliczeniowe jest wyeliminowane poprzez wstrzymanie zapłaty kontrahentowi dopóki Grupa nie potwierdzi, że na jej konto wpłynęła płatność lub kontrahent zrealizował swoją stronę transakcji. Wewnętrzne limity rozliczeniowe udostępniane są w szczególnych i uzasadnionych przypadkach.

Opis strategii ustanawiania zabezpieczenia i ustalania rezerw kredytowych

Grupa stosuje zróżnicowane zasady w zakresie wymaganych zabezpieczeń w zależności od segmentu biznesowego reprezentowanego przez kontrahenta. Najczęstszym zabezpieczeniem ryzyka kredytowego kontrahenta, z którym zawierane są transakcje pochodne („transakcje”) jest zabezpieczenie finansowe w postaci przeniesienia prawa do środków pieniężnych lub kaucji w rozumieniu art. 102 Prawa bankowego (depozyt zabezpieczający). Wysokość zabezpieczenia jest uzależniona od różnicy pomiędzy aktualną wyceną transakcji a ustalonym limitem. Co do zasady zabezpieczenie w formie gotówkowej ze względu na swój charakter nie naraża Grupy na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia. Transakcje z reguły są zawierane na podstawie umów ramowych, które w sytuacji wystąpienia przypadku naruszenia po stronie kontrahenta pozwalają na przedterminowe rozwiązanie tych transakcji przez drugą stronę i rozliczenie ich w kwocie netto stanowiącej sumę wartości dodatnich i ujemnych transakcji objętych daną umową ramową. Ekspozycje wynikające z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta są analizowane łącznie z innymi zaangażowaniami w ramach cyklicznej analizy kredytowej.

Grupa dokonuje korekty wyceny instrumentów pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta. Dla celów kalkulacji korekty wyceny dla transakcji pochodnych uwzględnia się wszystkich klientów Sub-Sektora Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw.

Grupa różnicuje wycenę ryzyka kontrahenta ze względu na dostępność kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS):

- a) Ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których istnieje aktywny rynek CDS. Uznaje się, że kwotowania CDS odzwierciedlają rynkową wycenę ryzyka kredytowego,
- b) Ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których nie istnieje aktywny rynek CDS. Na podstawie ratingu kredytowego (zewnętrznego lub wewnętrznego, jeżeli zewnętrzny nie jest dostępny) oraz sektora gospodarki, w którym klient działa, kontrahentowi przypisywana jest wartość indeksu CDS, która odzwierciedla rynkową wycenę ryzyka.

Przy wyliczaniu regulacyjnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta Grupa stosuje metodę standardową, dodatkowo na potrzeby wyznaczenia wartości ekspozycji Grupa stosuje metodę wyceny według wartości rynkowej, tym samym nie uwzględniając ryzyka niekorzystnej korelacji (prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania przez kontrahentów pozostaje w korelacji dodatniej z ogólnymi czynnikami ryzyka rynkowego). Ze względu na brak wyznaczania ryzyka korelacji, Grupa nie stosuje współczynnika α przy wyznaczaniu wartości ekspozycji.

Grupa nie zawiera umów, które wymagałyby w przypadku obniżenia oceny wiarygodności kredytowej kontrahenta zapewnienia dodatkowego zabezpieczenia.

Tabela nr 11: Dodatnia wartość godziwa brutto umów, korzyści wynikające z kompensowania, skompensowana bieżąca ekspozycja kredytowa, ustanowione zabezpieczenie oraz wartość netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych. Wartość netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych stanowi ekspozycję kredytową z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych po uwzględnieniu korzyści z obowiązujących prawnie umów o kompensowaniu zobowiązań i umów o zabezpieczenie

	w tys. zł
Dodatnia wycena brutto	1 179 378
Korzyści z saldowania (zmiana wartości ekwiwalentu bilansowego)	2 007 381
Wartość netto ekspozycji kredytowej (wartość ekwiwalentu bilansowego)	2 018 342
Bieżąca ekspozycja kredytowa*	2 445 150

* bieżąca ekspozycja kredytowa wyliczona jako suma wartości ekwiwalentu bilansowego transakcji pochodnych i wartości ekspozycji z tytułu transakcji repo i reverse repo (przed zastosowaniem technik ograniczenia ryzyka kredytowego)

W celu ustalania wartości ekspozycji Grupa stosuje miary ustalone dla metody wyceny rynkowej zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013. Według wyżej wymienionej metody ekwiwalent bilansowy transakcji pozabilansowej oblicza się jako sumę kosztu zastąpienia i przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej. Za koszt zastąpienia przyjmuje się wartość rynkową danej transakcji - gdy jest ona dodatnia lub zero - gdy wyżej wymieniona wartość rynkowa jest ujemna lub równa zero. Przyszłą potencjalną ekspozycję kredytową, oblicza się jako iloczyn nominalnej kwoty transakcji pozabilansowej i wagi ryzyka produktu przypisanej tej transakcji.

Grupa nie stosuje również zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

1.3. Informacje dotyczące stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego

Na potrzeby wyliczenia ekwiwalentu bilansowego transakcji pochodnych dla celów określenia wymogu kapitałowego Grupa uznaje kompensowanie umowne („close-out netting”) w zakresie pozabilansowych transakcji pochodnych zawieranych przez Grupę na podstawie odpowiednich umów ramowych, w przypadku gdy spełnione są wszystkie warunki formalno-prawne zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 w celu uznania kompensowania umownego za element ograniczający ryzyko.

W szczególności Grupa posiada proces monitorowania przepisów w zakresie kompensacji, który ma na celu zapewnienie prawidłowego nadzorowania zmian w zakresie obowiązujących przepisów prawa regulujących zagadnienie kompensowania umownego, zgodnie z wymogami określonymi ww. rozporządzeniu.

Informacje na temat polityki w zakresie zarządzania zabezpieczeniami oraz główne rodzaje przyjmowanych zabezpieczeń kredytowych zostały omówione w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w nocy nr 48 „Zarządzanie ryzykiem”.

Wartość zabezpieczeń kredytowych szacowana jest m.in. przy wykorzystaniu operatów szacunkowych sporządzonych przez rzeczoznawców majątkowych, wycen sporządzonych przez specjalistów branżowych, dokumentacji z ewidencji księgowej kredytobiorcy, świadectw depozytowych, informacji z zewnętrznych baz danych, itp. W procesie szacowania wartości zabezpieczeń Grupa definiuje i uwzględnia odpowiednie relacje kredyt / zabezpieczenie dla poszczególnych typów zabezpieczeń.

Grupa szczegółowo weryfikuje wartość przyjętych zabezpieczeń z częstotliwością minimum roczną, a także przy odnowieniu transakcji lub zmianie jej warunków.

Dodatkowo Grupa na bieżąco monitoruje, czy nie występują niedobory w wartości przyjętego zabezpieczenia. Monitoring ten jest realizowany przez jednostkę niezależną od jednostek sprzedaży, a odbywa się w cyklu adekwatnym do rodzaju zabezpieczenia (miesięcznie, kwartalnie lub rocznie).

W celu zdywersyfikowania ryzyka związanego z zabezpieczeniami Grupa przyjmuje różne rodzaje zabezpieczeń:

- w obszarze Bankowości Detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne,
- w obszarze Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw przyjmowane są przede wszystkim:
  - gwarancje i poręczenia,
  - zabezpieczenia finansowe,
  - zabezpieczenia rzeczowe.

Szczegółowe procedury określające rodzaje akceptowanych przez Grupę zabezpieczeń, zasady ich ustanowienia i określania ich wartości oraz wydzielenie specjalistycznej jednostki ryzyka odpowiedzialnej za proces zarządzania zabezpieczeniami pozwoliło na wypracowanie odpowiednich standardów dla tego procesu, obejmujących m.in.:

- kryteria akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady monitoringu wartości zabezpieczeń (w tym inspekcji).

W regulacjach kredytowych Bankowości Przedsiębiorstw określone zostały relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń.

Grupa okresowo kontroluje, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń w Bankowości Przedsiębiorstw jest zgodna z założeniami oraz czy wartość zabezpieczeń jest wystarczająca.

W ramach Bankowości Korporacyjnej oczekiwana relacja wartości kredytu do wartości zabezpieczenia określana są każdorazowo w decyzji kredytowej. Relacje te są również przedmiotem okresowej kontroli / monitorowania.

Podstawowym zabezpieczeniem w przypadku Sektora Bankowości Detalicznej jest wpis w księdze wieczystej uzyskiwany dla kredytów zabezpieczonych hipotecznie. Grupa stosuje również ubezpieczenie pomostowe chroniące od ryzyka zaprzestania obsługi zadłużenia przez dłużnika w okresie od wypłaty kredytu do ustanowienia zabezpieczenia w postaci wpisu w księdze wieczystej. Ocena wartości zabezpieczenia dokonywana jest każdorazowo na podstawie operatu szacunkowego nieruchomości, zleconego przez Grupę. Operaty szacunkowe są weryfikowane przez niezależny zespół wycen, zgodnie z wytycznymi w zakresie wycen nieruchomości stanowiących zabezpieczenie kredytów na nieruchomości dla Klientów Indywidualnych Sektora Bankowości Detalicznej. Jakość pracy zespołu wycen podlega monitorowaniu.

W zakresie ochrony rzeczywistej Grupa uznaje zabezpieczenia gotówkowe oraz nieruchomości przyjęte jako zabezpieczenie ekspozycji detalicznych zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu nr 575/2013.

Obecnie Grupa uznaje jedynie gwarancje wystawione przez Skarb Państwa i Banku Gospodarstwa Krajowego jako techniki ograniczenia ryzyka kredytowego o charakterze nierzeczywistym dla celów wyliczenia adekwatności kapitałowej.

Grupa zawiera transakcje typu repo / reverse repo zabezpieczone w całości zabezpieczeniem gotówkowym / dłużnymi papierami wartościowymi o wysokiej płynności (głównie skarbowymi). Transakcje te charakteryzują się niskim poziomem ryzyka rynkowego i co za tym idzie niską koncentracją tego ryzyka, ze względu na krótki termin zapadalności.

Tabela nr 12: Całkowita wartość ekspozycji zabezpieczona przez uznane zabezpieczenia finansowe lub inne uznane zabezpieczenia, według klas ekspozycji, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

(w tys. zł)

Typ ekspozycji / Klasa ekspozycji	Zabezpieczenia papierami wartościowymi	Zabezpieczenia nieruchomości - gwarancje	Zabezpieczenia gotówkowe	Kwota zabezpieczenia razem
Pozycje bilansowe i udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne				
Ekspozycje detaliczne	0	15 764	1 389	17 154
Ekspozycje wobec instytucji	167 783	186 979	0	354 762
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	0	31 802	42 847	74 649
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	1 308	30	1 338
Transakcje papierami wartościowymi* oraz na instrumentach pochodnych				
Ekspozycje wobec instytucji	192 793	103 102	497 717	793 611
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	0	0	39	39
Ekspozycje detaliczne	0	0	1 092	1 092
Razem	360 575	338 955	543 113	1 242 644

* transakcje typu repo i reverse repo

Całkowita wartość ekspozycji zabezpieczona gwarancją jest zaprezentowana powyżej w pozycji Zabezpieczenia nieruchomości – gwarancje.

1.4. Informacje z zakresu stosowania zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej na potrzeby metody standardowej

Zapisy Rozporządzenia nr 575/2013 oraz wewnętrznych polityk Banku regulują stosowanie przez Grupę ratingów zewnętrznych oraz wskazują zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej, których ratingi mogą być wykorzystywane na potrzeby stosowania metody standardowej. Grupa wykorzystuje informacje o ratingach wystawionych przez agencje: Moody's, Standard and Poor's oraz Fitch. Ratingi z tych trzech agencji służą kalkulacji i raportowaniu wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego oraz ryzyka kontrahenta według metody standardowej. Obecnie Grupa nie wykorzystuje ocen agencji kredytów eksportowych.

Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznane przez wymienione wyżej agencje:

- 1) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec rządów i banków centralnych,
- 2) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec samorządów terytorialnych i władz lokalnych,
- 3) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec podmiotów sektora publicznego,
- 4) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec wielostronnych banków rozwoju,
- 5) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec instytucji,
- 6) ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec przedsiębiorstw,
- 7) ekspozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne.

Grupa stosuje oceny kredytowe emisji i emitenta zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013. W konsekwencji dla ekspozycji, gdzie dany program emisji lub instrument, z którym jest związana ekspozycja, posiada ocenę kredytową, ocenę tę Grupa wykorzystuje do określenia wagi ryzyka tej ekspozycji. W przeciwnym wypadku, jeżeli nie istnieje żadna ocena kredytowa dotycząca bezpośrednio określonej ekspozycji, istnieje natomiast ocena konkretnego programu emisji lub instrumentu, z którym ekspozycja nie jest związana, lub też istnieje ogólna ocena kredytowa tego emitenta, Grupa stosuje jedną z tych ocen pod warunkiem, że wskazuje ona wyższą wagę niż ta, która odnosilaby się do ekspozycji nieposiadających oceny kredytowej.

Tabela nr 13: Wartość ekspozycji oraz wartości ekspozycji po ograniczeniu ryzyka kredytowego związane z każdym stopniem jakości

Stopień wiarygodności kredytowej	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik ograniczania ryzyka kredytowego w tys. zł	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego w tys. zł
1	1 595 007	1 595 007
2	20 328 953	19 609 515
3	3 048 359	3 005 359
4	629 652	598 852
5	7 957	7 957
6	0	0
brak ratingu	34 921 078	34 810 628
Razem	60 531 007	59 627 318

Grupa stosuje standardowy sposób przyporządkowania ocen wiarygodności kredytowej zgodnie z zasadami opisanymi w Rozporządzeniu nr 575/2013.

1.5. Informacje dotyczące pozycji sekurytyzacyjnych

Działalność w zakresie sekurytyzacji jest jednym z obszarów biznesowych, który zyskiwał w ostatnim czasie na znaczeniu. Grupa podejmując decyzję o inwestowaniu w papiery sekurytyzacyjne opiera się na rachunku ekonomicznym, mierząc opłacalność inwestycji wobec potencjalnych ryzyk. Sekurytyzacja jest obecnie standardowym i powszechnie stosowanym produktem na rynkach globalnych. Jego znaczenie zwiększa się także na rynku polskim. Grupa zamierza być aktywnym uczestnikiem tego segmentu rynku.

Na koniec 2016 roku łączna ekspozycja na pozycjach sekurytyzacyjnych wynosiła 1,2 mld zł, w porównaniu z 0,2 mln zł w 2015 r.. Aktywa sekurytyzacyjne objęte przez Grupę nie są przedmiotem obrotu na rynku. Zamiarem Grupy jest utrzymanie inwestycji do daty zapadalności. Grupa klasyfikuje aktywa sekurytyzacyjne jako kredyty i inne należności, zgodnie z MSR 39 i wycenia je według zamortyzowanego kosztu. Oczekiwaną datą zapadalności posiadanych aktywów sekurytyzacyjnych jest wrzesień 2026 roku oraz październik 2028 roku.

Grupa nie posiada pozycji resekurytyzacyjnych.

Grupa posiada procedury definiujące procesy aprobaty oraz monitoringu ekspozycji sekurytyzacyjnych, które obejmują w szczególności:

- analizę jednostki inicjującej w tym jej procesy kredytowe i windykacyjne, analizę jakościową i ilościową, spełnienie warunku utrzymywania istotnego udziału gospodarczego netto, reputację, dane dotyczące jakości wcześniejszych sekurytyzacji,
- analizę ryzyka ekspozycji stanowiących bazę pozycji sekurytyzacyjnej, w tym jakość, koncentrację, opóźnienia w spłacie oraz poziom strat, poziom stopy odzysku,
- warunki i struktura transakcji redukująca zidentyfikowane ryzyka i określające podział na transze, poziom wsparcia i zabezpieczeń, strumienie płatności, przypadki i wskaźniki naruszenia transakcji,
- monitoring obejmujący m.in. weryfikację jakości ekspozycji stanowiących bazę pozycji sekurytyzacyjnej, terminowość spłat i obsługi, wypełnianie warunków transakcji, sytuację finansową instytucji uczestniczących w transakcji.

Istniejące zaangażowanie Grupy w aktywa sekurytyzowane nie jest narażone na ryzyko rynkowe, ze względu na zastosowane ujęcie księgowane.

Grupa nie stosuje dodatkowych zabezpieczeń (poza wynikającymi ze struktury transakcji) i ochrony rzeczowej pozycji sekurytyzacyjnych.

Głównym ryzykiem, na jakie narażone są transakcje sekurytyzacyjne będące w posiadaniu Grupy, jest ryzyko kredytowe. Innymi istotnymi ryzykami w transakcji są m.in. ryzyko wcześniejszej spłaty i ryzyko częściowej przedpłaty (ograniczone poprzez dyskontowanie).

Biorąc pod uwagę powyższe ryzyka, procedury kredytowe Grupy przewidują przeprowadzanie kwartalnego monitoringu jakości portfela sekurytyzacyjnego.

Do oceny portfela sekurytyzacyjnego Grupa stosuje wewnętrzną metodologię ratingu opartą w dużej mierze na metodologii Fitch.

Kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem na potrzeby działalności sekurytyzacyjnej wyznaczane są zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013.

Grupa znając skład puli ekspozycji objętych sekurytyzacją, oblicza wagę ryzyka zgodnie z poniższym wzorem:

$RW = \text{średnioważona waga ryzyka (obliczona zgodnie z metodą standardową)} \times \text{współczynnik koncentracji}$, gdzie:

- średnioważona waga ryzyka to waga ryzyka, która zostałaby zastosowana przez Grupę, gdyby posiadała ekspozycje do sekurytyzowanych ekspozycji,
- współczynnik koncentracji = suma kwot nominalnych wszystkich transz podzielonej przez sumę wartości nominalnych transz o stopniu uprzywilejowania równym lub niższym niż transzy, w której znajduje się dana pozycja, włączając w to również samą transzę.

Tabela nr 14: Łączna kwota ekspozycji i wymóg kapitałowy z tytułu posiadanych ekspozycji sekurytyzacyjnych

Klasa ekspozycji	Łączna kwota ekspozycji w tys. zł	Wymóg kapitałowy w tys. zł
Pozycje stanowiące ekspozycje sekurytyzacyjne	1 199 611	75 986

1.6. Ryzyko rynkowe

Kwoty wymogów kapitałowych w zakresie funduszy własnych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka rynkowego:

- ryzyka walutowego,
- ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych,
- ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych,
- ryzyka ogólnego stóp procentowych

prezentowane są w pkt IV w tabeli nr 5.

Informacje na temat ekspozycji na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym zostały omówione szczegółowo w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w nocie nr 48 „Zarządzanie ryzykiem”.

Pomiar ryzyka stopy procentowej odbywa się z częstotliwością dzienną.

Grupa nie stosuje wewnętrznych modeli do kalkulacji wymogów kapitałowych dla portfela handlowego.

1.7. Informacje w zakresie ekspozycji w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

Zaangażowania kapitałowe Banku dzielą się na portfel zaangażowań strategicznych i portfel zaangażowań do zbycia. Inwestycje strategiczne obejmują podmioty prowadzące działalność w sektorze finansowym, dzięki którym Bank poszerza swoją ofertę produktową, a także zwiększa prestiż i wzmacnia pozycję konkurencyjną na rynku usług finansowych w Polsce. Portfel zaangażowań strategicznych obejmuje również spółki infrastrukturalne prowadzące działalność na rzecz sektora finansowego, których Bank nie kontroluje, ale które posiadają strategiczne znaczenie dla Banku ze względu na prowadzone przez nie operacje.

Spółki do zbycia to podmioty, w których zaangażowanie Banku nie ma charakteru strategicznego i obejmują one zarówno same spółki posiadane przez Bank bezpośrednio jak i pośrednio. Niektóre spółki do zbycia stanowią zaangażowania restrukturyzowane, które pochodzą z operacji polegających na konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe.

Szczegółowe informacje na temat podziału portfela inwestycji kapitałowych Grupy ze względu na cel nabycia znajdują się w Sprawozdaniu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2016 roku, w rozdziale V punkt nr 8 „Zaangażowania kapitałowe Grupy”.

Opis stosowanych zasad rachunkowości oraz metod wyceny ekspozycji kapitałowych znajduje się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w nocie objaśniającej nr 2 „Znaczące zasady rachunkowości”.

Informacje na temat wartości bilansowej i wartości godziwej ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym znajdują się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w nocie objaśniającej nr 39 „Wartość godziwa”.

Wartość ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych w podziale na papiery notowane na giełdzie i portfele papierów wartościowych niedopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym kapitałowych papierów wartościowych znajduje się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego

w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w notach objaśniających nr 22 „Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności” oraz nr 23 „Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży”.

Wpływ z likwidacji ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym znajduje się w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w nocie objaśniającej nr 22 „Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności”.

1.8. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych (z uwzględnieniem ryzyka technologicznego i technicznego, ryzyka outsourcingu, ryzyka nadużyć/defraudacji, ryzyka prania pieniędzy, ryzyka bezpieczeństwa informacji, ryzyka zdarzeń zewnętrznych (ciągłości działania), ryzyka podatkowego i rachunkowego, ryzyka produktu, ryzyka braku zgodności, ryzyka prawnego, ryzyka modeli, ryzyka kadrowego) ryzyka koncentracji oraz ryzyka niewłaściwego postępowania (conduct risk).

Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności.

Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Grupa stosuje metodę standardową (STA) do obliczania wymogu kapitałowego w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego, której zasady zostały określone w Rozporządzeniu nr 575/2013.

Grupa nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru w tym obszarze.

Informacje w zakresie ryzyka operacyjnego określone w pkt 17.3 Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach

W odniesieniu do strat mających wpływ na wynik finansowy, dla obszaru Bankowości Detalicznej oraz Leasingu gromadzone są dane o wszystkich zdarzeniach, natomiast dla pozostałych obszarów Grupy gromadzone są dane przekraczające równowartość 1 tys. USD.

Sumy strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego (w wartości bezwzględnej, z uwzględnieniem przychodów ze zdarzeń ryzyka operacyjnego, bez uwzględniania odzysków) odnotowane w Grupie w roku 2016 (według daty wystąpienia zdarzenia) w podziale na kategorie zdarzeń w ramach rodzajów zdarzeń (zgodnie z załącznikiem 1 do Rekomendacji M) przedstawia Tabela nr 14. Tabela uwzględnia zdarzenia mające wpływ na wynik finansowy, w tym zdarzenia z pogranicza ryzyka kredytowego i operacyjnego (boundary events).

Tabela nr 15 Sumy strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego w podziale na kategorie zdarzeń

Rodzaje i kategorie zdarzeń	w tys. zł
Oszustwa zewnętrzne	2 733
Oszustwo na Karcie Kredytowej	2 026
Oszustwo na Karcie Debetowej	585
Inne oszustwa zewnętrzne	105
Oszustwo w Bankowości Elektronicznej lub Internecie	6
Wirus, szkodliwe oprogramowanie i ataki cybernetyczne	5
Kradzież Gotówki, Mienia i Własności; Kradzież Wyposażenia i innego mienia	3
Przejęcie Rachunku / Kradzież tożsamości - nie związane z Kartami	3
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	617
Przeprowadzanie transakcji	604
Zarządzanie rachunkami klientów	11
Monitorowanie i raportowanie	2
Klienci, produkty i praktyki biznesowe	42
Praktyki Biznesowe i Zachowania Rynkowe	42
Oszustwa wewnętrzne	1
Falszowanie danych w celu otrzymania nienależnych premii finansowych	1
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	2
Systemy i technologia - inne	2
Razem	3 394

Kwota strat brutto według daty wystąpienia zdarzenia wyniosła 3 394 tys. zł. Relacja strat brutto, wskazanych w powyższej tabeli, do przychodów Grupy za rok 2016 wynosi 0,16%. Na łączną kwotę strat składa się blisko 400 zarejestrowanych zdarzeń (w tym zagregowanych na bazie miesięcznej, homogenicznych zdarzeń o skutkach finansowych nie przekraczających równowartości 10 tys. USD). W podziale na dotkliwość strat, w 2016 roku Grupa nie odnotowała powstania żadnego zdarzenia w przedziale powyżej 100 tys. USD, natomiast odnotowała 8 zdarzeń z przedziału od 20 tys. USD do 100 tys. USD. Pozostałe zarejestrowane zdarzenia nie przekraczały równowartości 20 tys. USD.

Do istotnych zdarzeń mających wpływ na łączną kwotę strat ze zdarzeń w 2016 roku należą oszustwa na kartach kredytowych i debetowych w wysokości 2 612 tys. zł (w tym skimming i oszustwa internetowe) co stanowi 77% łącznej kwoty strat brutto.

Wszystkie zdarzenia ryzyka operacyjnego, przekraczające ustalone progi istotności, analizowane są szczegółowo przez niezależne jednostki kontrolne, pod względem przyczyni działań korygujących. Działania korygujące monitorowane są przez kierownictwo, aby uniknąć powtarzających się strat. Grupa podejmuje szereg działań mających na celu ograniczenia ryzyka operacyjnego. W 2016 roku należały do nich: weryfikacja poprawności funkcjonujących kontroli, udoskonalanie procesów kontrolnych w zakresie zidentyfikowanych słabości, usprawnianie systemów identyfikowania prób oszustw, rewizje limitów ograniczających poziom ryzyka,

wzmacnianie niezależnych weryfikacji, zwiększanie efektywności kontroli przez osobę sporządzającą i weryfikującą, rewizja zasad współpracy z dostawcami usług z obszaru technologii oraz szkolenia pracowników. Analiza przyczyn powstawania strat oraz adekwatności działań naprawczych dla strat przekraczających określone progi kwotowe wymaga zatwierdzenia na poziomie członków Zarządu. Ustalone w Grupie progi apetytu na ryzyko operacyjne nie zostały w 2016 roku przekroczone.

Informacje na temat ryzyka operacyjnego zostały omówione dodatkowo w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w nocy nr 48 „Zarządzanie ryzykiem”.

VI. Ocena adekwatności kapitału wewnętrznego

Grupa identyfikuje w swojej działalności i zarządza wszystkimi rodzajami ryzyka, uznając część z nich za istotne. Dla wszystkich mierzalnych rodzajów ryzyka, które zostały uznane za istotne w działalności Grupy szacowany i alokowany jest kapitał. W tym celu Grupa wdrożyła proces szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego na ryzyka istotne, w ramach którego dokonywana jest ocena adekwatności kapitału wewnętrznego (proces ICAAP). Grupa corocznie określa Ogólny Apetyt na ryzyko aprobowany przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą. Przyjęty apetyt na ryzyko w spójny i jasny sposób komunikuje rodzaj i dopuszczalny poziom ryzyka podejmowanego przez Grupę, przy uwzględnieniu strategii biznesowej.

Wynikiem procesu ICAAP jest określenie planu kapitałowego spójnego z zaaprobowanym przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą planem finansowym oraz apetytem na ryzyko. Plan ten określa potrzeby i cele kapitałowe Grupy. Kapitał wewnętrzny jest szacowany dla istotnych rodzajów ryzyka. Grupa alokuje kapitał wewnętrzny na poszczególne jednostki biznesowe. Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem jest odpowiedzialny za coroczne planowanie kapitałowe i bieżące monitorowanie wykorzystania kapitału względem ustalonych limitów.

Ogólny Apetyt na ryzyko definiowany jest jako zagregowany poziom strat oczekiwanych i nieoczekiwanych, który Grupa jest w stanie przyjąć w celu realizacji strategii oraz przy jednoczesnym zapewnieniu docelowej wartości regulacyjnego współczynnika wypłacalności. Jest on ustalany corocznie w formie uchwały Rady Nadzorczej Banku na wniosek Zarządu. Zarząd na podstawie ustalonego apetytu na ryzyko decyduje o wielkościach zagregowanych limitów na poszczególne jednostki biznesowe oraz sub-limitów na mierzalne rodzaje ryzyka uznane za istotne.

Poniższe rodzaje ryzyka zostały uznane jako istotne w działalności Grupy w 2016 roku:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko kontrahenta,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko rynkowe w księdze handlowej,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyko płynności,
- ryzyko braku zgodności.

Grupa szacuje kapitał wewnętrzny dla scenariusza podstawowego oraz scenariusza skrajnego, stanowiącego bazę do analizy testów warunków skrajnych.

Scenariusze zdefiniowane są na podstawie założeń wspólnych dla wszystkich analizowanych rodzajów ryzyka. Dodatkowo Grupa przeprowadza analizę w ramach scenariusza możliwego do realizacji raz na 10 lat (1/10), który stanowi podstawę dodatkowej analizy efektywności w ramach określonego apetytu na ryzyko.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka kredytowego oraz ryzyka kontrahenta został wyznaczony zgodnie z metodą zaawansowaną opartą o ratingi wewnętrzne dla następujących klas ekspozycji: ekspozycje wobec instytucji, przedsiębiorstw, samorządów regionalnych i władz lokalnych, podmiotów sektora publicznego. Dla ekspozycji innych niż wymienione kapitał wewnętrznych został oszacowany zgodnie z metodą standardową określoną w Rozporządzeniu nr 575/2013.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka operacyjnego został oszacowany przy użyciu metody standardowej, określonej w Rozporządzeniu nr 575/2013. Obliczony wymóg, zgodnie z przyjętą metodologią, powiększany jest o narzut kapitałowy, o ile testy warunków skrajnych wykażą potrzebę podwyższenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka rynkowego w księdze handlowej oparty jest na zintegrowanej mierze, obejmującej wielkość wartości zagrożonej, oraz wielkość strat w scenariuszach warunków skrajnych, i szacuje nieoczekiwaną stratę z instrumentów portfela handlowego w perspektywie roku z prawdopodobieństwem 99,9%. W przypadku portfeli bankowych metodą kwantyfikacji kapitału wewnętrznego jest miara, będąca kombinacją potencjalnego maksymalnego spadku wyniku odsetkowego banku w perspektywie 1 roku w połączeniu z maksymalnym negatywnym wpływem zmian stóp procentowych na zaktualizowaną wartość kapitału banku wyznaczoną w scenariuszach warunków skrajnych z prawdopodobieństwem 99,9% w horyzoncie 1 roku.

W przypadku ryzyka płynności, wysokość alokowanego kapitału wewnętrznego oparta jest o aktualne, jak i prognozowane elementy nadzorczych miar z uwzględnieniem scenariuszy stresowych w horyzoncie 12 miesięcy. Grupa nie stosuje efektu dywersyfikacji podczas agregacji oszacowanego kapitału wewnętrznego na ryzyka istotne.

Grupa zaadoptowała odpowiednie metody alokacji kapitału do poszczególnych jednostek biznesowych.

Jednostki zaangażowane w proces szacowania kapitału wewnętrznego są zobowiązane do zapewnienia odpowiedniego poziomu kontroli wewnętrznej procesu kalkulacji kapitału na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka. Departament Audytu wykonuje niezależny przegląd procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

Proces oceny adekwatności kapitałowej Banku, w formie dokumentu „Zarządzanie Kapitałem w Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.” jest aprobowany przez Zarząd Banku, a następnie przedstawiany do zatwierdzenia Radzie Nadzorczej w drodze uchwały.

Za bieżącą ocenę adekwatności kapitałowej odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem. Komitet ten sprawuje nadzór nad zgodnością z ustalonym przez Radę Nadzorczą Banku Ogólnym Apetytem na ryzyko oraz monitoruje adekwatność kapitałową z uwzględnieniem wskaźników ilościowych oraz poziomu wykorzystania limitów kapitałowych, a także prognozy w zakresie adekwatności kapitałowej.

Okresowy raport dotyczący oszacowania i wykorzystania kapitału wewnętrznego i regulacyjnego jest przekazywany do wiadomości Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej Banku.

Jeżeli określony w ramach Ogólnego Apetytu na ryzyko poziom współczynnika adekwatności kapitałowej spadnie poniżej zaakceptowanego progu lub Grupa nie będzie posiadała wystarczającego kapitału na pokrycie kapitału wewnętrznego alokowanego do istotnych rodzajów ryzyka, zostanie uruchomiony awaryjny plan kapitałowy.

VII. Bufory kapitałowe

Grupa zobowiązana jest do utrzymywania od początku 2016 r. bufora zabezpieczającego w wysokości 1,25 p.p.

Komisja Nadzoru Finansowego na posiedzeniu w dniu 4 października 2016 r. zidentyfikowała Grupę jako inną instytucję o znaczeniu systemowym oraz nałożyła na nią dodatkowy bufor kapitałowy – bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,25% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.

Wskaźnik bufora antycyklicznego dla ekspozycji kredytowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który miał zastosowanie na koniec 2016 r., zgodnie z artykułem 83 Ustawy, wyniósł 0%. Wskaźnik w tej wysokości obowiązuje do czasu zmiany jego poziomu przez Ministra Finansów w drodze rozporządzenia.

Grupa wylicza wskaźnik bufora antycyklicznego specyficznego dla danej instytucji zgodnie z zapisami ustawy o nadzorze makroostrożnościowym, jako średnią ważoną wskaźników bufora antycyklicznego mających zastosowanie w jurysdykcjach, w których odnośne ekspozycje kredytowe Grupy się znajdują.

Tabela nr 16: Kwota specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego

	Stan na 31.12.2016 r.
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko w tys. zł	27 499 029
Specyficzny dla instytucji wskaźnik bufora antycyklicznego (%)	0,00010
Wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego w tys. zł	2 868

Tabela nr 17: Rozkład geograficzny ekspozycji kredytowych uwzględnianych na potrzeby wyliczenia bufora antycyklicznego w tys. zł

Podział według państwa	Ogólne ekspozycje kredytowe		Ekspozycja zaliczana do portfela handlowego		Ekspozycja sekurytyzacyjna		Wymogi w zakresie funduszy własnych				Wagi stosowane przy wymogu w zakresie funduszy własnych (%)	Wskaźnik bufora antycyklicznego (%)
	Wartość ekspozycji według metody standardowej	Wartość ekspozycji według metody IRB	Suma długich i krótkich pozycji portfela handlowego	Wartość ekspozycji zaliczonych do portfela handlowego według metody modeli wewnętrznych	Wartość ekspozycji według metody standardowej	Wartość ekspozycji według metody IRB	Z czego: Ogólne ekspozycje kredytowe	Z czego: Ekspozycje zaliczone do portfela handlowego	Z czego: Ekspozycje sekurytyzacyjne	Ogółem		
Polska	23 452 081	0	544	0	999 161	0	1 582 103	43	59 950	1 642 096	96,74330	0,0000
Norwegia	138 225	0	0	0	0	0	11 058	0	0	11 058	0,65148	1,5000
Holandia	69 375	0	0	0	0	0	5 550	0	0	5 550	0,32698	0,0000
Rumunia	62 039	0	0	0	0	0	4 963	0	0	4 963	0,29240	0,0000
Luksemburg	49 747	0	0	0	0	0	3 980	0	0	3 980	0,23447	0,0000
Szwajcaria	42 377	0	0	0	0	0	3 390	0	0	3 390	0,19973	0,0000
Indie	37 760	0	0	0	0	0	3 021	0	0	3 021	0,17797	-
Stany Zjednoczone	33 616	0	0	0	0	0	2 446	0	0	2 446	0,14412	0,0000
Niemcy	18 842	0	0	0	0	0	1 307	0	0	1 307	0,07702	0,0000
Wielka Brytania	17 120	0	0	0	0	0	1 370	0	0	1 370	0,08069	0,0000
Węgry	16 629	0	0	0	0	0	1 330	0	0	1 330	0,07838	0,0000
Szwecja	9 290	0	0	0	0	0	743	0	0	743	0,04379	1,5000
Belgia	1 000	0	0	0	0	0	80	0	0	80	0,00471	0,0000
Czechy	30	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0,00011	0,0000
Irlandia	7	0	0	0	200 450	0	1	0	16 036	16 037	0,94479	0,0000
Kanada	7	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,00003	0,0000
Austria	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00002	0,0000
Korea Południowa	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00001	0,0000
Hongkong	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00001	0,6250
Włochy	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00001	0,0000
Razem	23 948 156	0	544	0	1 199 611	0	1 621 346	43	75 986	1 697 375	100	

VIII. Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń

Polityka wynagrodzeń dla osób pełniących funkcje kluczowe, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka odpowiednio w Banku Handlowym w Warszawie S.A. (Bank) i w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. (DMBH) – spółce zależnej Banku – zostały zatwierdzone uchwałą z dnia 3 grudnia 2015 r. Rady Nadzorczej Banku i uchwałą z dnia 28 grudnia 2015 r. Rady Nadzorczej DMBH (zwane dalej Polityką Wynagrodzeń). Polityka Wynagrodzeń określa zasady wynagradzania członków Zarządu i innych osób pełniących kluczowe funkcje, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka odpowiednio Banku i DMBH. Polityka ta wdraża postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagrodzenia w bankach i domach maklerskich zawarte w przepisach prawa i Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych przyjętych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Zasady dotyczące wynagrodzenia zmiennego w Banku i DMBH są szczegółowo opisane w ustalonej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku w dniu 26 września 2012 r. „Polityce Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.” ustalonej przez Zarząd DMBH i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą DMBH w dniu 29 marca 2012 r. „Polityce Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A.” wraz z późniejszymi zmianami zatwierdzonymi także uchwałami Rady Nadzorczej Banku i DMBH (zwane dalej Polityką Wynagrodzeń Zmiennych).

W pracach nad przygotowaniem i wdrożeniem obu wspomnianych powyżej polityk brali udział:

- członkowie istniejącego przy Radzie Nadzorczej Banku Komitetu ds. Wynagrodzeń,
- Zarząd Banku i DMBH,
- Szef Pionu Prawnego Banku i Zespół Prawny DMBH,
- Szef Pionu Zarządzania Kadrami Banku,
- Dyrektor ds. Polityki Wynagradzania i Świadczeń Pracowniczych Banku i DMBH,
- oraz w charakterze konsultanta zewnętrznego dla Banku i DMBH, kancelaria prawna Clifford Chance Janicka, Krużewski, Namiotkiewicz i wspólnicy spółka komandytowa.

Wynagrodzenie zmienne przyznawane jest przez Radę Nadzorczą dla członków Zarządu Banku i przez Zarząd dla pozostałych osób objętych zasadami „Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”. W Banku działa także Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, który rekomenduje i opiniuje wysokość i warunki przyznania wynagrodzenia zmiennego dla osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych. Komitet ds. Wynagrodzeń opiniuje i monitoruje wynagrodzenie zmienne osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych związanych z zarządzaniem ryzykiem, zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audytem wewnętrznym.

Dodatkowo, każdorazowo w przypadku zmiany Polityki Wynagrodzeń Zmiennych Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej wydaje opinię na temat zmian, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców Banku. W 2016 roku odbyło się pięć posiedzeń Komitetu ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej.

Na dzień 31 grudnia 2016 w skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi:

1. Andrzej Olechowski – Przewodniczący Komitetu
2. Jenny Grey – Wiceprzewodnicząca Komitetu
3. Zdenek Turek – Członek Komitetu

4. Stanisław Sołtyśński – Członek Komitetu

W DMBH decyzje w sprawie wynagrodzenia i przyznania zmiennych składników podejmuje w stosunku do członków Zarządu Rada Nadzorcza, a w stosunku do pozostałych osób objętych „Polityką Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A.” Zarząd DMBH. Wdrożenie tej polityki podlega przeglądowi dokonywanemu przez komórkę realizującą zadania w zakresie kontroli wewnętrznej lub zarządzania ryzykiem co najmniej raz w roku. Pisemny raport określający stan realizacji Polityki Wynagrodzeń Zmiennych przedstawiany jest Radzie Nadzorczej DMBH.

Każdorazowo w przypadku zmiany Polityki Wynagrodzeń Zmiennych Rada Nadzorcza DMBH wydaje opinię na temat zmian, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się koniecznością zapewnienia ostrożnego i stabilnego zarządzaniem ryzykiem, a także stanem kapitału i płynności finansowej oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro DMBH i interes akcjonariuszy DMBH. W 2016 roku odbyły się dwa posiedzenia Rady Nadzorczej w sprawach dotyczących Polityki Wynagrodzeń Zmiennych.

W 2016 roku Bank i DMBH przeanalizowały role oraz zakres odpowiedzialności swoich pracowników w kontekście głównych ryzyk podlegających zarządzaniu w Banku i DMBH oraz kryteriów ilościowych i jakościowych, opisanych w Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) Nr 604/2014 z dnia 4 marca 2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE, w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych, w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji i na tej podstawie ustalił zatwierdzony przez Radę Nadzorczą Banku i Radę Nadzorczą DMBH wykaz osób zajmujących stanowiska kierowniczych, które posiadają istotny wpływ na profil ryzyka Banku lub adekwatnie DMBH i wobec tego powinny podlegać postanowieniom Polityki Wynagrodzeń Zmiennych. Lista objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych pracowników obejmuje:

- Prezesa, Wiceprezesów i członków Zarządu Banku i Domu Maklerskiego,
- członków Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem,
- członków Komitetu ds. Aktywów i Pasywów,
- szefów pionów biznesowych,
- osoby odpowiedzialne za funkcje kontrolne w banku tj. kierownika komórki audytu wewnętrznego, komórki organizacyjnej do spraw zarządzania ryzykiem braku zgodności w banku, a także komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem i sprawy kadrowe oraz szefa pionu prawnego,
- innych kierowników, których działania oddziałują w istotnym stopniu na aktywa i zobowiązania Grupy, a które bezpośrednio wpływają na zawieranie oraz zmianę przez Grupę umów i ich warunki;
- innych pracowników, którzy spełnili co najmniej jedno z kryteriów opisanych w Rozporządzeniu Delegowanym.

Przyjęta przez Grupę filozofia wynagradzania osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych zakłada zróżnicowanie wynagrodzenia poszczególnych pracowników na podstawie kryteriów finansowych lub niefinansowych, takich jak podejście do podejmowania ryzyka i zapewnienie zgodności z przepisami, w celu odzwierciedlenia ich obecnego lub przyszłego wkładu pracy oraz w celu uzupełnienia mechanizmów skutecznej kontroli ryzyka poprzez ograniczenie motywacji do podejmowania nierozważnego ryzyka dla Grupy i jej działalności oraz poprzez nagradzanie przemyślanej równowagi pomiędzy ryzykiem a stopą zwrotu. Zgodnie z tą filozofią wypłata wynagrodzenia zmiennego osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych jest uzależniona zarówno od krótkoterminowej jak i długoterminowej oceny indywidualnych wyników oraz wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH lub właściwej jednostki organizacyjnej, przy czym osoby odpowiedzialne za funkcje kontrolne nie są oceniane za wyniki finansowe. Ocena wyników Banku lub DMBH odbywa się na podstawie danych za okres trzech lat finansowych, co uwzględnia cykl koniunkturalny i ryzyko związane z prowadzoną przez Grupę działalnością gospodarczą. W przypadku osób zatrudnionych krócej niż 3 lata przy dokonywaniu oceny wyników Banku lub DMBH uwzględnia się dane od momentu nawiązania stosunku pracy. Wynagrodzenie zmienne za pracę w 2016 roku, przyznane 16.01.2017 r., zostało podzielone na część nieodroczoną

i odroczonej. Część odroczonej została podzielona na część krótkookresową, do której pracownicy mogą nabyć uprawnienia po 6-ciu miesięcznym okresie odroczenia oraz z części długookresowej podzielonej na trzy transze, do wypłaty w latach 2018, 2019 i 2020, pod warunkiem spełnienia warunków określonych w Polityce Wynagrodzeń Zmiennych. Informacje odnośnie przyjętych rozwiązań zostały podane w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku, w nocy objaśniającej nr 47 „Świadczenia na rzecz pracowników”.

Nabycie prawa do poszczególnych transz wymaga każdorazowego zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą w stosunku do Członków Zarządu oraz Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników.

Wielkość odroczenia uzależniona jest od wysokości przyznanego wynagrodzenia zmiennego i wynosi jak niżej:

- poniżej 100 tys. zł – brak odroczeń,
- od 100 tys. zł do równowartości 500 tys. EUR (w przypadku DMBH do równowartości 1 miliona EUR) – odroczenie w okresie 3 lat 40% wynagrodzenia zmiennego z 6 miesięcznym okresem retencji dla każdej transzy nagrody,
- powyżej równowartości 500 tys. EUR (w przypadku DMBH powyżej równowartości 1 miliona EUR) – odroczenie w okresie 3 lat 60% wynagrodzenia zmiennego z 6 miesięcznym okresem retencji dla każdej transzy nagrody.

Jako wynagrodzenie zmienne dla celów przyjętej Polityki Wynagrodzeń i Polityki Wynagrodzeń Zmiennych rozumie się w przypadku członków Zarządu – nagrodę uznaniową przyznaną w drodze indywidualnej decyzji Rady Nadzorczej, a w przypadku pozostałych Osób Uprawnionych – nagrodę roczną.

Co najmniej 50% wynagrodzenia zmiennego powinno być przyznawane w formie instrumentów niepieniężnych, których wartość jest ściśle uzależniona od wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH. Warunek ten spełniają przyjęte przez Grupę akcje fantomowe, których wartość będzie się wahała w zależności od wartości rynkowej akcji Banku. Pozostałą część wynagrodzenia zmiennego stanowi nagroda pieniężna, przy czym dla odroczonej transzy nagrody doliczane będą odsetki za okres od przyznania do wypłaty danej części odroczonego wynagrodzenia zmiennego. Po dwóch latach od przyznania nagrody pieniężnej do kapitału niewypłaconych transz tej nagrody dopisywane są dotychczas naliczone odsetki od tychże transz i podlegają one oprocentowaniu razem z transzami do daty ostatniego dnia retencji.

W okresie odroczenia osoby, których część wynagrodzenia składa się z akcji fantomowych, są uprawnione do otrzymania ekwiwalentu dywidendy w przypadku, gdy dywidenda zostanie uchwalona i wypłacona posiadaczom akcji zwykłych Banku, zgodnie z zapisami Polityki Wynagrodzeń Zmiennych.

Niezależnie od zmian wartości odroczonego wynagrodzenia zmiennego związanych z wahaniami kursu akcji Banku lub naliczonymi odsetkami wysokość wypłacanej odroczonej części nagrody może zostać obniżona lub całkowicie zredukowana w przypadku, gdy Rada Nadzorcza albo odpowiednio Zarząd ustalą, że:

- Osoby Uprawnione otrzymały Wynagrodzenie Zmienne na podstawie istotnie niepoprawnych sprawozdań finansowych Banku; lub
- Osoby Uprawnione świadomie uczestniczyły w przekazywaniu istotnie niepoprawnych informacji dotyczących sprawozdań finansowych Banku; lub
- Osoby Uprawnione istotnie naruszyły jakiegokolwiek limity ryzyka ustanowione lub skorygowane przez osoby na wyższych stanowiskach kierowniczych lub osoby zarządzające ryzykiem; lub
- Osoby Uprawnione rażąco naruszyły swoje obowiązki pracownicze; lub
- nastąpił istotny spadek wyniku finansowego Banku lub istotny błąd w zarządzaniu ryzykiem.

Nabycie prawa do każdej transzy odroczonej nagrody będzie zależało od wyników Banku albo odpowiednio DMBH w roku kalendarzowym bezpośrednio poprzedzającym datę nabycia prawa do danej transzy ("Rok Dotyczący Wyników").

Jeżeli Bank lub odpowiednio DMBH poniesie stratę obliczaną jako strata przed opodatkowaniem za Rok Dotyczący Wyników, wówczas transza Długoterminowej Nagrody w Akcjach Fantomowych, do której prawo może zostać nabyte w czasie trwania roku kalendarzowego następującego po zakończeniu Roku Dotyczącego Wyników, zostanie zmniejszona (lecz nie poniżej zera) procentowo, o wartość procentową ustaloną jako (i) bezwzględna wartość straty przed opodatkowaniem poniesionej przez Bank lub odpowiednio DMBH w danym Roku Dotyczącym Wyników, podzielona przez (ii) bezwzględną wartość najwyższego zysku przed opodatkowaniem osiągniętego przez Bank lub odpowiednio DMBH w okresie obejmującym trzy lata kalendarzowe przed odpowiednim Rokiem Dotyczącym Wyników, lecz z wyłączeniem wszelkich okresów kończących się przed dniem 1 stycznia 2012 r. ("Okres Pomiaru"). Niezależnie od powyższego, jeżeli Bank lub odpowiednio DMBH poniesie stratę obliczaną jako strata przed opodatkowaniem za Rok Dotyczący Wyników w jakiegokolwiek wysokości będzie miała zastosowanie minimalna obniżka procentowa w wysokości 20 procent.

- Kwota zysku (lub straty) przed opodatkowaniem za każdy odpowiedni Rok Dotyczący Wyników będzie stanowiła całkowitą wartość kwoty przychodu (straty) przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym z tytułu prowadzenia bieżących operacji przez Bank lub odpowiednio DMBH. Wyniki za rok kalendarzowy będą określone na podstawie lokalnych sprawozdań IFRS, które będą obejmować zbadane wyniki za pierwsze trzy kwartały (zgodnie z raportem do GPW i odpowiednich organów publicznych), a ostatni kwartał roku będzie składał się z faktycznych wyników za pierwsze dwa miesiące tego kwartału i szacunkowe wartości za ostatni miesiąc. Szacunkowe wartości zostaną określone przez Dział Finansowy Banku i będą ostateczne i wiążące niezależnie od faktycznych wyników końcowych.
- Jeżeli bezwzględna wartość straty przed opodatkowaniem poniesionej przez Bank lub odpowiednio DMBH za dany Rok Dotyczący Wyników będzie równa lub przekroczy całkowitą wartość najwyższego zysku przed opodatkowaniem w roku kalendarzowym Banku lub odpowiednio DMBH w czasie Okresu Pomiaru, wówczas Osoby Uprawnione nie nabędą prawa do danej transzy.

Na podstawie powyższych informacji oraz po dokonaniu własnej oceny, jak również po dokonaniu oceny przez Komitet ds. Wynagrodzeń, Rada Nadzorcza w odniesieniu do członków Zarządu lub Zarządu w odniesieniu do innych Osób Uprawnionych podejmuje ostateczne decyzje w sprawie nabywania prawa do określonej transzy Odroczonego Wynagrodzenia Zmiennego.

Tabela nr 18: Nagroda roczna za rok 2016 pracowników objętych Polityką w 2016 roku¹

(w tys. zł)

Kategoria/Sektor	Liczba pracowników ²	Wynagrodzenie stałe ³ w 2016	Wynagrodzenie zmienne ⁴	Nagroda pieniężna 2016			Akcje fantomowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.			
				Nieodroczone nagroda pieniężna	Odroczona nagroda pieniężna		Krótkoterminowa nagroda w akcjach fantomowych		Długoterminowa nagroda w akcjach fantomowych	
				Wyplacona ⁵	Wyplacona	Naliczone, nieprzyznane	Wyplacona	Naliczone, nieprzyznane	Wyplacona	Naliczone, nieprzyznane
Zarząd	7	9 741	13 928	2 580	1 839	2 411	1 921	1 811	1 237	2 129
Sektor Bankowości Detalicznej	6	4 241	1 554	453	23	225	405	381	27	41
Sektor Bankowości Korporacyjnej	59	29 936	19 814	3 370	3 917	2 552	2 481	2 481	2 729	2 285
Razem Bank	72	43 919	35 297	6 402	5 780	5 188	4 807	4 673	3 993	4 454
DMBH	8	3 373	1 741	301	217	260	297	300	144	223
Razem Grupa	80	47 292	37 038	6 704	5 997	5 448	5 104	4 972	4 136	4 677

¹ W ramach Grupy, funkcjonują odrębne Polityki Wynagrodzeń Zmiennych w Banku i w DMBH. Powyższa tabela obejmuje dane dotyczące wynagrodzenia objęte tymi Politykami,

² Zawiera liczbę pracowników objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych według stanu na koniec 2016 roku. W ciągu całego 2016 roku Polityką Wynagrodzeń Zmiennych objętych było 82 pracowników Banku i 8 pracowników DMBH,

³ Przedstawia wynagrodzenie stałe i obejmuje wartość brutto wynagrodzenia zasadniczego, świadczeń rzeczowych, składki z tytułu polis ubezpieczeniowych, ekwiwalentu za urlop, świadczeń dodatkowych zgodnych z umową o pracę pracowników zagranicznych.

⁴ Dodatkowo w 2016 roku Bank i DMBH wypłaciło odroczone nagrody pieniężne wraz z odsetkami oraz długoterminowe nagrody w akcjach fantomowych wraz z dywidendą dla osób, które nie były w 2016 roku objęte Polityką Wynagrodzeń Zmiennych. Informacja o całkowitych kosztach z tego tytułu znajduje się w Sprawozdaniu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2016 roku.

⁵ Nagroda wyplacona w 2017 roku.

⁶ Uwzględniono pracowników nie będących członkami Zarządu Banku ani pracownikami Sektora Bankowości Detalicznej.

Powyższa tabela nie obejmuje wynagrodzeń i korzyści innych niż wynagrodzenia stałe nie objętych Polityką zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska.

Informacje związane z płatnościami związanymi z przyjęciem do pracy w roku 2016 pracowników objętych Polityką:

- liczba beneficjentów: 0 pracowników,
- kwoty płatności: 0 tys. zł.

Informacja o płatnościach dokonanych w związku z rozwiązaniem stosunku pracy w roku 2016 dla pracowników objętych Polityką:

- liczba beneficjentów: 3 pracowników,
- kwoty płatności: 413,60 tys. zł,
- wysokość najwyższej płatności na rzecz jednej osoby: 180,91 tys. zł.

W 2016 roku 2 osoby otrzymały wynagrodzenie o wysokości co najmniej 1 mln euro, tj. w przedziale od 1,0 mln do 1,5 mln euro.

W zakresie objętym polityką zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska, powyższa tabela w kolumnie „Nieodroczone nagrody pieniężne” prezentuje część nieodroczonej, wypłaconą w 2016 roku stanowiącą koszt roku 2016. Pozostała odroczonej część - składająca się z nagrody pieniężnej oraz nagrody w formie akcji fantomowych Banku - zostanie wypłacona w transzach w latach 2016 – 2018 i podana jest w wartościach stanowiących koszt 2016 roku zgodnie z Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie SA za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 roku.

Nie dokonywano zmniejszeń wynagrodzeń – przyznanych w ramach polityki zmiennych wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska – w ramach korekty związanej z wynikami.

IX. Aktywa wolne od obciążeń

Dla celów niniejszych ujawnień aktywa uznaje się za obciążone, jeżeli są one przedmiotem zastawu lub jakiegokolwiek umowy mającej na celu ochronę, zabezpieczenie, lub wsparcie jakości kredytowej danej transakcji, z której zakresu nie mogą zostać swobodnie wycofane.

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku Grupa posiadała aktywa obciążone z tytułu transakcji sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, ujemnej wyceny transakcji na instrumentach pochodnych i papierach wartościowych oraz z tytułu zabezpieczenia kredytu otrzymanego.

Tabela nr 19: Aktywa obciążone i nieobciążone

	Wartość bilansowa aktywów obciążonych w tys. zł	Wartość bilansowa aktywów nieobciążonych w tys. zł
Kredyty na żądanie	0	287 175
Instrumenty udziałowe	0	32 085
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	365 745	23 025 612
wyemitowane przez sektor instytucji rządowych i samorządowych	365 745	18 946 775
wyemitowane przez instytucje finansowe	0	1 324 775
wyemitowane przez przedsiębiorstwa niefinansowe	0	514 347
Kredyty i zaliczki inne niż kredyty na żądanie, w tym:	374 451	17 361 590
kredyty hipoteczne	0	2 063 302
Inne aktywa	0	3 876 657
Aktywa Grupy/ Razem	740 196	44 583 120

X. Dźwignia finansowa

Informacje na temat wskaźnika dźwigni finansowej na 31 grudnia 2016 roku: uzgodnienia wartości aktywów księgowych z wartością ekspozycji całkowitej używanej we wskaźniku dźwigni finansowej, kalkulację wskaźnika dźwigni finansowej oraz podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych) przedstawiamy w poniższych tabelach:

Tabela nr 20: Uzgodnienie aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni

		Kwota mająca zastosowanie w tys. zł
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	45 209 916
2	Korekta z tytułu jednostek objętych konsolidacją na potrzeby rachunkowości, ale nieobjętych zakresem konsolidacji regulacyjnej	0
3	(Korekta z tytułu aktywów powierniczych ujętych w bilansie zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości, ale wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 13 Rozporządzenia nr 575/2013)	0
4	Korekta z tytułu instrumentów pochodnych	838 964
5	Korekta z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (SFT)	214 447
6	Korekta z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. konwersja na kwoty ekwiwalentu kredytowego ekspozycji pozabilansowych)	4 363 796
6a	(Korekta z tytułu ekspozycji wewnątrz grupy wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 7 Rozporządzenia nr 575/2013)	0
6b	(Korekta z tytułu ekspozycji wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 14 Rozporządzenia nr 575/2013)	0
7	Inne korekty	-27 964
8	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	50 599 158

Tabela nr 21: Wspólne ujawnienie wskaźnika dźwigni finansowej

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych w tys. zł
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych i transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych)		
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych, ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	43 612 316
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	-1 322 897
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	42 289 420
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych		
4	Koszt odtworzenia związany z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (tj. z pominięciem kwalifikującego się zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce)	443 796
5	Kwoty narzutu w odniesieniu do potencjalnej przyszłej ekspozycji związanej z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (metoda wyceny według wartości rynkowej)	1 574 546
5a	Ekspozycja obliczona według metody wyceny pierwotnej ekspozycji	0
6	Ubruttowanie zapewnionego zabezpieczenia instrumentów pochodnych, je żeli odliczono je od aktywów bilansowych zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości	0
7	(Odliczenia aktywów wierzytelności w odniesieniu do zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce zapewnionego w transakcjach na instrumentach pochodnych)	0
8	(Wyłączone ekspozycje z tytułu transakcji rozliczanych za pośrednictwem klienta w odniesieniu do składnika rozliczanego z kontrahentem centralnym)	0
9	Skorygowana skuteczna wartość nominalna wystawionych kredytowych instrumentów pochodnych	0
10	(Skorygowana skuteczna wartość nominalna kompensat i odliczeń narzutów w odniesieniu do wystawionych kredytowych instrumentów pochodnych)	0
11	Całkowite ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych (suma wierszy 4–10)	2 018 342

Ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych		
12	Aktywa z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto (bez uwzględnienia kompensowania), po korekcie z tytułu transakcji księgowych dotyczących sprzedaży	632 669
13	(Skompensowane kwoty zobowiązań gotówkowych i wierzytelności gotówkowych w odniesieniu do aktywów z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto)	0
14	Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta w odniesieniu do aktywów z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych	0
14a	Odstępstwo dotyczące transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych: Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta zgodnie z art. 429b ust. 4 i art. 222 Rozporządzenia nr 575/2013	0
15	Ekspozycje z tytułu transakcji zawieranych poprzez pośrednika	0
15a	(Wyłączone ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych rozliczanych za pośrednictwem klienta w odniesieniu do składnika rozliczanego z kontrahentem centralnym)	0
16	Całkowite ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (suma wierszy 12–15a)	632 669
Inne ekspozycje pozabilansowe		
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	16 881 951
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-12 518 155
19	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17 i 18)	4 363 796
Ekspozycje wyłączone zgodnie z art. 429 ust. 7 i 14 Rozporządzenia nr 575/2013 (bilansowe i pozabilansowe)		
19a	(Wyłączenie ekspozycji wewnątrz grupy (na zasadzie nieskonsolidowanej) zgodnie z art. 429 ust. 7 Rozporządzenia nr 575/2013 (bilansowych i pozabilansowych))	0
19b	(Ekspozycje wyłączone zgodnie z art. 429 ust. 14 Rozporządzenia nr 575/2013 (bilansowe i pozabilansowe))	0
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
20	Kapitał Tier I	4 796 869
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, 19a i 19b)	49 304 226
Wskaźnik dźwigni		
22	Wskaźnik dźwigni	9,7%
Wybór przepisów przejściowych i kwota wyłączonych pozycji powierniczych		
23	Wybór przepisów przejściowych na potrzeby określenia miary kapitału	Przejściowy
24	Kwota wyłączonych pozycji powierniczych zgodnie z art. 429 ust. 11 Rozporządzenia nr 575/2013	0

Tabela nr 22: Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych)

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych w tys. zł
1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych), w tym:	43 818 177
2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	2 614 272
3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego, w tym:	41 203 905
4	Obligacje zabezpieczone	0
5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	19 477 977
6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego, których nie traktuje się jak państwa	69 258
7	Instytucje	514 791
8	Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	2 546 723
9	Ekspozycje detaliczne	5 145 220
10	Przedsiębiorstwa	9 627 519
11	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	158 822
12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa niegenerujące zobowiązania kredytowego)	3 663 595

Grupa przy obliczeniu wskaźnika dźwigni nie stosuje odstępstw określonych w art. 499 ust. 2 i 3 Rozporządzenia nr 575/2013. Wskaźnik dźwigni jest kalkulowany w odniesieniu do kapitału Tier 1, według definicji przejściowej kapitału Tier 1. Grupa nie stosuje kwot wyłączonych z ekspozycji całkowitej zgodnie z art. 429 ust. 11 Rozporządzenia nr 575/2013.

Głównym czynnikiem wpływającym na poziom wskaźnika dźwigni finansowej był spadek aktywów bilansowych oraz zmiana sposobu ujmowania pozycji pozabilansowych w kalkulacji tego wskaźnika.

Poziom dźwigni finansowej jest monitorowany cyklicznie. Informacja o aktualnej wielkości wskaźnika przekazywana jest regularnie, w cyklach kwartalnych, do Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem, przy Zarządzie Banku oraz do Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej.

Grupa zarządza ryzykiem nadmiernej dźwigni m.in. poprzez ustanowienie limitów, ich monitoring oraz proces eskalacji.

Podpisy Członków Zarządu

21.03.2017 roku ..... Data	Sławomir S. Sikora ..... Imię i nazwisko	Prezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
21.03.2017 roku ..... Data	Maciej Kropidłowski ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
21.03.2017 roku ..... Data	David Mouillé ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
21.03.2017 roku ..... Data	Barbara Sobala ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
21.03.2017 roku ..... Data	Witold Zieliński ..... Imię i nazwisko	Wiceprezes Zarządu Dyrektor Finansowy ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
21.03.2017 roku ..... Data	Katarzyna Majewska ..... Imię i nazwisko	Członek Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis
21.03.2017 roku ..... Data	Czesław Piasek ..... Imię i nazwisko	Członek Zarządu ..... Stanowisko/funkcja	..... Podpis